

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Vznik Izraele a Československo

Veronika Havlíčková

Plzeň 2013

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor České dějiny

Bakalářská práce

Vznik Izraele a Československo

Veronika Havlíčková

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Aleš Skřivan, PhD.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Obsah

1	Úvod	5
2	Kroky předcházející vzniku Izraele	7
2.1	Sionismus	7
2.2	Přistěhovatelské vlny	9
2.2.1.	Kibucy	12
2.3	Období světových válek a Židé	14
2.3.1.	První světová válka a evropská zahraniční politika na Blízkém východě	14
2.3.2.	Druhá světová válka a Židé	16
2.4	Židé a Československo	20
2.4.1.	Asimilovat či neasimilovat	20
2.4.2.	Židé jako národnostní menšina	21
2.4.3.	Sionismus	21
3	Vznik Izraele a Československá pomoc	25
3.1	Vyhlášení Státu Izrael	25
3.1.1.	Československá vojenská pomoc Izraeli	29
3.2	Poválečné Československo	35
3.2.1.	Období let 1945 – 1949	35
3.2.2.	Emigrace do Izraele	38
3.3	Období nepřátelství	39
3.3.1.	Proces s Rudolfem Slánským	42
3.4	Snaha o obnovení vztahů	44
4	Závěr	46
5	Přílohy	48
5.1	Izraelské státní znaky	49
5.2	Osobnosti	51
5.3	Mapy	56
5.4	Seznam obrázků	59
5.5	Seznam map	59
6	Seznam použité literatury	60
7	Resumé	64

1 Úvod

Hlavním cílem předpokládané práce je zhodnotit úlohou Československa při formování a budování samostatného Státu Izrael. Ve své práci chci zachytit postupné události, které přímo či nepřímo ovlivnily vznik židovského státu. Mým cílem je též objektivně popsat všechny strany problému bez politického či náboženského zabarvení.

O navracení se do země zaslíbené Židé snili v diasporách od nepaměti. Ovšem byl to jen sen, který se zdál být nerealizovatelný. Až 19. století, vlivem nacionalistických hnutí v Evropě a postupnému zhoršování antisemitismu v Evropě, začali Židé tento sen realizovat. Reálnou podobu těmto myšlenkám dal Theodor Herzl, jenž založil Světovou sionistickou organizaci, která se aktivně politicky zabývala zřízením nového židovského státu. I přes mnohá jiná území byla zvolena Palestina a to z mnoha hledisek - z náboženských i historických. Počal proces vykupování palestinské půdy a následné osídlení Židy z diaspor, mj. i z Československa. Trnitá cesta nakonec dala vzniku Státu Izrael. Nový stát byl okamžitě uznán Sovětským svazem a následně jeho satelity. Východní velmoc spatřovala v novém státě cestu na Blízký východ. Proto podpořil a dovolil Československu pomoc Izraeli ve válkách o nezávislost. Československá republika dodávala Izraeli zbraně, cvičila vojenské jednotky na svém území. Jelikož se očekávání Moskvy neuskutečnilo, Izrael upřednostnil cestu západní před východní, odvrátila se od nového státu, což následovalo i Československo. Po Stalinově smrti se postoj k mladému státu změnil a došlo ke snaze o znovunavázání společných vztahů. Tento trend trval až do tzv. Šestidenní války, kdy Československo ukončilo s Izraelem diplomatické styky.

Práci jsem rozdělila do dvou základních kapitol. V první kapitole se zabývám vznikem sionismu a jeho nejznámějším představitelům. Popisuji základní přistěhovatelské vlny, proces osidlování palestinské půdy a třetí plochu mezi Araby Židy. Též se zde věnuji životem Židů v Československu za první republiky, kdy vláda uznala Židy jako národnostní menšinu a uzákonila jejich práva, během druhé světové války, poválečném Československu a v období po únoru 1948. V druhé části se věnuji samotným vznikem Izraele a první arabsko-izraelské válce o nezávislost. Tím jde ruku v ruce československá vojenská pomocná ruka. Republika přes zákaz Organizace spojených národů prodávala zbraně Izraeli. Na území Československa se procházeli výcvikem vojáci, kteří nastoupili vojenskou službu v izraelské armádě. Teď bychom mohli mluvit o období přátelství, které vystřídalo období nepřátelství změnou sovětské politiky, kterou Československo následuje a dochází k zprětrhání československo-izraelským vztahů.

Ve své práci vycházím z několika hlavních pramenů. Nejdůležitějším zdrojem pro mne byly dokumenty z archivu Ministerstva zahraničních věcí a pořad vysílaný Českou televizí Historie cs. na téma Přítel Izrael. Významnými se pro mě staly knihy Marka Čejky *Palestina a Izrael*, Ericha Ternera *Dějiny státu Izrael*. Tyto dvě knihy mě pomohly orientovat se ve sledu událostí v 19. a 20. století na Blízkém východě a v Evropě ve snaze vytvořit židovský stát. Knihy Moshe Yeagara *Československo sionismus Izrael* a Jiří Dufka, Karla Kaplana a Vladimíra Šlosara *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Z těchto knih jsem čerpala informace k danému tématu v rámci Československé republiky. Bohužel čím víc jsem pracovala na své práci, tím víc jsem byla zklamaná prameny, protože valná část stručně hovořila o československé pomoci Státu Izrael, počínající okamžitým uznáním a následné vojenské pomoci i vzájemné roztržce, která vedla k přerušení diplomatických vztahů. Též jsem se málokde dočetla o židovských organizacích v českých zemích, kromě knihy Moshe Yeagara, kterou zmiňuji výše. Cesta k informacím vedla na židovskou obec, která mně zamítla přístup k archivním materiálům nereagováním na mé žádosti. V časopise *Historie a vojenství* v roce 2011 vyšel článek o výcviku izraelských vojáků v Československu, ze kterého jsem také vycházela. Při psaní této práce jsem přirozeně vycházela i ze studia dalších pramenů. Jak už jsem naznačila, největším problémem bylo relativně malé množství literatury, kterou v jistém ohledu vyvažují materiály Archivu Ministerstva zahraničních věcí.

2 Kroky předcházející vzniku Izraele.

2.1 Sionismus

Pojem sionismus je odvozen z hebrejského cionut. Tento termín byl poprvé vyřčen vídeňským aktivistou Nathanem Birnbaumem v roce 1893¹. Sionismus bychom mohli vysvětlit jako židovský nacionalismus usilující o znovuvytvoření židovského státu. Toto snažení Židů bylo vyprovokováno zejména vzrůstajícím antisemitismem v Evropě v druhé polovině 19. století. Vznik sionismu můžeme hledat v židovských komunitách arabského světa, jemuž se nacionalismus rovněž nevyhnul. Právě nacionalistické tendence Židů a Arabů začaly rozdmýchávat relativně dobré židovsko-arabské vztahy, které do té doby panovaly. Židovský nacionalismus se vyvinul o málo dříve než nacionalismus arabský. V Evropě vládly myšlenky osvícenství a liberalismu. Tyto myšlenky, které vznikaly napříč Evropou, si snadněji našly cestu do židovských komunit a jejich myslitelů, než do těžkopádné byrokratické Osmanské říše.² Mnoho ortodoxních Židů se od sionismu distancovalo s odkazem na jeden ze základních pilířů víry. Na Sión se Židé vrátí pouze po příchodu Mesiáše, pouze z jeho vůle. Hlásali, že sionismus je dílem nezbožných Židů a považovali ho za „hřích oddalující příchod Mesiáše“.³ Jen Hospodinova vůle rozhodne, kdy a jak se Židé vrátí zpět na Sión. Nepřísluší člověku rozhodnout, kdy se vrátí z diaspory.⁴ Někteří rabíni označili mnohé pohromy v novověkých dějinách Židů za trest Boží, mj. i holocaust. Židé však do Svaté země nepřestávali odcházet, nikoli však ze sionistických pohnutek, nýbrž proto, aby počkali na Mesiáše ve své domovině.⁵

Hlavním myslitelem a zakladatelem moderního sionismu Theodor Herzl (1860 – 1904). (Obrázek č. 4: Theodor Herzl, s. 51) Nebyl ve svých myšlenkách nijak originální, avšak byl jako první schopen prezentovat sionistickou myšlenku před světem. Dobře věděl, jakým způsobem musí sionismus prezentovat před světovými velmocemi.⁶ Herzl nevěřil v asimilaci Židů, což popsal ve svém stěžejním díle *Židovský stát* (1896). V knize se věnoval moderním židovským otázkám a nutnosti samostatného židovského státu. Uvažoval o problémech Židů v diaspoře. Domníval se, že založí-li Židé vlastní stát, stanou se

¹ KANYAR - BECKEROVÁ, Helena. Nový Mojžíš v Basileji. *Literární noviny*. 17. září 1997, č. 37. s. 3.

² ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 21.

³ Stránky odpůrců sionismu, kteří jej považují za herezi. *NETUREI KARTA*, Dostupné z: <http://www.nkusa.org/index.cfm>. (citace 1. leden 2012)

⁴ AVINERI, Šlomo. *Zrození moderního sionismu*. Praha: Sefer, 2001. s. 10.

⁵ ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 23 – 24.

⁶ KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1998. s. 42

plnohodnotným národem, který budou jiné národy brát za plnohodnotný.⁷ Mnoho sionistických myslitelů viděli obnovený židovský stát pouze v Palestině, zatímco Herzl, krom Palestiny, bral v úvahu státy Argentinu, Kypr, Kongo či Ugandu.⁸

Rok po vydání knihy, v roce 1897, byla v Basileji na Herzlův podnět založená Světová sionistická organizace, jejíž se stal předsedou.⁹ Program sionistů stál víceméně na jediném základním bodě – zřízení veřejnoprávně zajištěné domoviny pro židovský národ v Palestině. Na prvním sionistickém sjezdu uznali územní nároky Turků v Palestině a na Araby žijící zde museli brát ohled. Sionisté je nepovažovali za významného politického činitele.

Herzl věděl, že má-li se uskutečnit sen každého Žida o vlastním státě, je nutná podpora co nejvíce světových velmocí. Pokoušel se o podporu německého císaře Viléma II., neúspěšně. Nenašel ani společnou řeč s tureckým sultánem Abdulhamidem II.¹⁰ Sionistický prezident se obrátil na Rusko, které však nemělo nijak zvlášť velký zájem na židovském státě. V Itálii Herzla přijal papež Pius X., jenž také odmítl podporu s odůvodněním, že konvertují-li Židé ke katolicismu, nebudou již potřebovat židovský stát. Jediní Britové vedli dialog, jelikož měli o palestinském území zájem, protože přes toto území vedla cesta Suezským průplavem do Indie. Dalším významným sionistou byl ruský Žid Chaim Weizmann (Obrázek č. 7: Chaim Weizmann, s. 52). Pracoval ve Velké Británii. Zde si získal sympatie britských politiků, když vytvořil nový způsob výroby trhavin.¹¹ Chaim Weizmann navázal na práci a ideály Theodora Herzla.¹² V roce 1920 se stal předsedou Světové sionistické organizace.¹³

Sionismus bychom mohli rozdělit do čtyř základních skupin – praktický, katastrofický, kulturní a syntetický sionismus. Praktický sionismus nechtěl čekat na politické uznání, katastrofický sionismus se obával katastrofy pro židovský národ, pokud se nevystěhují do Palestiny. Kulturní sionismus tvrdil, že nejdůležitějším cílem sionismu je vytvořit z Palestiny kulturní židovské centrum, které by do hloubky duchovně zdělávalo Židy. Syntetický sionismus vyšel z pera významného chemika Chaima Weizmanna. Spojil dva sionistické směry, sice politický a praktický.¹⁴

⁷ HERZL, Theodor. *Židovský stát*. Praha: Academia, 2009.

⁸ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 22.

⁹ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 46.

¹⁰ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 22.

¹¹ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 47 – 48.

¹² KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1998. s. 68.

¹³ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 37.

¹⁴ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 47 - 48.

Zajímavostí je, že sionismus na rozdíl od judaismu není náboženstvím, či hnutím náboženským, proto sionistou, tedy člověkem usilujícím o vznik židovského státu nemusí být osoba s židovským původem, ale kdokoliv, kdo následuje sionistické myšlenky a usiluje o jejich cíle. Proto se můžeme setkat i s názvem křesťanský sionismus. Tento směr získal četné vlivné podporovatele. Zejména britský ministr zahraničí lord Arthur Balfour, britský premiér Winston Churchill, americký prezident Harry Truman, Tomáš Garrigue Masaryk, Jan Masaryk, Edvard Beneš atd. Nebývá tajemstvím, že nadšenci ve Spojených státech amerických státu Izrael pocházeli z řad křesťanů více než z řad amerických Židů. Tito američtí křesťané tzv. evangelikálové se snažili o židovský stát z vlastních sobeckých důvodů. Věřili, že když se Židé vrátí opět na Sión, Ježíš Kristus spasí tuto zem dříve.¹⁵

2.2 Přistěhovatelské vlny

Přistěhovatelské vlny, hebrejsky alijs, se strhly v sedmi hlavních vlnách. První přistěhovatelská vlna propukla ještě před vznikem Sionistické organizace v letech 1882 – 1903. Osidlování palestinského území židovským obyvatelstvem v diaspoře bylo podporováno bohatými Židy, například bankéřem Edmondem Rothschildem. V roce 1870 vznikla zemědělská škola v osadě Mikve-Jisrael (Naděje Izrael), jižně od dnešního Tel Avivu. Jeruzalémští Židé založili severovýchodně od města Jaffa osadu Petach Tikvah (Brána nadějí). Ruští Židé, organizováni ve skupině Chibat Cion (Láska k Siónu), odcházeli do Palestiny ve strachu ze všudypřítomných pogromů po roce 1882. Vytvořili skupinu, kterou nazvali Choveve Cion (Milovníci Siónu).¹⁶ Jihovýchodně od Jaffy založili osadu s názvem Rišon Lecion (První na Siónu). Financování osad šlo z kapsy Edmonda Rothschilda a ruské organizace Chibat cion. Osadníci brzo ztratili veškerou iniciativu v budování a zvelebování osad. Upadal aktivní postoj k práci a osadníci přešli do pasivity.

Krom filantropických zásad šlo v podstatě o to, posílit vliv v Palestině těch států, které osady finančně podporovaly. Během první přistěhovatelské vlny přišlo do Palestiny na 20 až 30 tisíc Židů.¹⁷ Židé přicházeli z Arabských zemí, někteří z nich Palestinu nikdy neopustili, a z Evropy.¹⁸

¹⁵ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 25, 234.

¹⁶ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 41

¹⁷ Tamtéž s. 43.

¹⁸ KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1998. s. 31.

Druhá přistěhovatelská vlna proběhla v letech 1904 až 1914.¹⁹ Tu vyprovokovala průmyslová krize v Rusku²⁰ a další vlna antisemitismu a pogromů.²¹ Stejné problémy Židů v carském Rusku sdíleli souvěrci i ve východní Evropě. Nejvíce protižidovského počínání proběhlo v letech 1905 až 1906²². Z východní Evropy prchaly masy Židů do celého světa, do Palestiny jich však zavítal jen zlomek. Židé, kteří opustili své domovy, se liší podle autora knih. Kristen E. Schulze ve své knize *Arabsko-izraelský konflikt* uvádí, že Rusko opustilo 2,5 milionu Židů, z toho Palestinu přijalo za svůj nový domov na 60 tisíc osob,²³ Erich Terner ve své knize *Dějiny státu Izrael* píše, že do Palestiny odhadem zavítalo 35 až 40 tisíc Židů. Do Palestiny přišli židovští dělníci, ovlivněni revolučním Ruskem. Světová sionistická organizace v roce 1901 založila Židovský národní fond, který měl na starosti vykupování palestinské půdy od arabských velkostatkářů. Arabští rolníci dostali za půdu dobře zapláceno. Vše šlo naprosto legální cestou. Osady bylo nutné také hlídat, zejména osady v Galileji a na severu Palestiny. K tomuto účelu byl založen svaz Hašomer (Hlídač) z něhož se tvořili další vojenské instituce palestinských Židů. Obecně lze říci, že situace Židů zde nebyla dobrá. V osadách vládla nezaměstnanost, jelikož židovští statkáři si najímali na práci Araby, protože platili za levnou pracovní sílu.²⁴

Třetí přistěhovatelská vlna proběhla po první světové válce v letech 1919 až 1923. Z východní Evropy se vystěhovalo na tři sta tisíc Židů, z nichž se do Palestiny vystěhovalo 35 tisíc Židů. Lze tvrdit, že zájem o přestěhování se do Palestiny podpořila Balfourova deklarace.²⁵ Mezi městy Jaffa, Haifa a Tiberiádkým jezerem byly zřízeny kolektivní osady, které měly strategický charakter důležitý pro obranu osad, které již Židé osídlili. Třetí alija přivedla do Palestiny mnoho řemeslníků a dělníků, kteří byli nuceni konkurencí arabské levné pracovní síly slevit ze svých nároků a s povděkem vzít jakoukoliv práci. Nazývali se Gdud Haavoda Al Šem Trumpeldor (Pracovní legie Trumpeldorova).²⁶ V tomto období se zakládaly nové osady, kibucy a první mošavy, což byly vesnice drobných vlastníků, kde fungovali prvky osobního vlastnictví i kolektivismu.²⁷

¹⁹ ČEJKA, Marek. *Dějiny Moderního Izraele*. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 21.

²⁰ TERNEROVI, E. a E. *Stát Izrael. Malá země velkých problémů*. Praha: Orbis, 1950. s. 36.

²¹The Second Aliyah. In: *The Jewish Virtual Library* Dostupné z:

http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Immigration/Second_Aliyah.html (citace 24. březen 2013).

²²TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 48.

²³SCHULZE, Kristen E. *Arabsko-izraelský konflikt*. Brno: CPress, 2012. s. 9.

²⁴TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 49.

²⁵ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 26.

²⁶TERNEROVI, E. a E. *Stát Izrael. Malá země velkých problémů*. Praha: Orbis, 1950. s. 45 – 49.

²⁷GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002. s. 58 – 59.

Čtvrtá přistěhovatelská vlna v letech 1924 až 1928 se týkala asi 67 tisíců Židů.²⁸ Převážnou většinu tvořili polští Židé, kteří se chtěli věnovat obchodu či zakládat nové podniky. Hromadný odchod Židů z Polska vyvolal také fakt, že střední vrstva byla obtěžována vysokými daněmi. Dalším důvodem se stalo omezení imigrace do Spojených států amerických. Náhlý nárůst nových podniků zapříčinil krizi v roce 1924, což vedlo k nezaměstnanosti a důsledky na sebe nenechaly dlouho čekat. Došlo k opětovnému vystěhování Židů z Palestiny. Během krize vystěhovalci převyšovali přistěhovalce.²⁹ Důležitým faktorem čtvrté přistěhovatelské vlny byl vznik britského mandátu v Palestině po první světové válce. Mandátní vláda uznala v roce 1928 židovskou instituci Národní radu (hebrejsky Vaad Leumi) se sedmdesáti jedním poslancem. Byli voleni židovským obyvatelstvem, kterého v Palestině žilo na sto padesát šest tisíc.³⁰

Mezi roky 1929 a 1939 probíhala v pořadí již pátá přistěhovatelská vlna, která byla vyvolána zejména úprkem Židů před nacisty, a ne všichni byli nábožensky založení. Tato vlna čítala na 250 tisíc lidí.³¹ Někteří z Židů prchali ze střední a východní Evropy ilegálně.³² Židé, kteří utíkali před Hitlerovým Německem, nebyli všichni sionisté.³³ Československa se rozhodlo pro aliju asi pět tisíc Židů. Byli to zejména lidé soustřeďující se v sionistického hnutí Ha-Chaluc. Odcházeli řemeslníci, živnostníci a podnikatelé. Poslední dva roky před počátkem druhé světové války odcházeli Českoslovenští Židé do Palestiny nelegálně z pohledu britské vlády, protože nově příchozí neměli certifikáty, které jim dovozovaly pobyt mandátu. Odcházeli zejména po Mnichovské dohodě v roce 1938 na území západní Galileje.³⁴

Šestý alija a sedmý alija, zvaný Alija Bet, čili ilegální přistěhovatelská vlna, proběhla mezi roky 1940 a 1948. Týkalo se to asi sta tisíce osob, které prchali před holocaustem či přeživši holocaust a hledavši nový domov. Šest set tisíc Židů v letech od 1948 – 1951 se odstěhovalo do Izraele ruku v ruce s jeho založením. Byli to jak Židé z Evropy, tak i z arabského světa i Židů ze severní Afriky. Velký nápor přistěhovalců zažil Izrael v 80. a 90. letech ze zemí Sovětského svazu a posléze z jeho bývalých republik.³⁵ Zajímavostí je operace nazvaná Mojžíš. Pomocí leteckého mostu z Etiopie do Tel Avivu v roce 1985. Exodus

²⁸ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 26.

²⁹TERNEROVI, E. a E. *Stát Izrael. Malá země velkých problémů*. Praha: Orbis, 1950. s. 53.

³⁰TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 9.

³¹ČEJKA, Marek. *Dějiny Moderního Izraele*. Praha: Grada Publishing, 2011. s. 26.

³²TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 59.

³³Podle článku Paula Benaima připravil jd. *Roš Chodeš*. roč. 72, č. 9. s. 7

³⁴GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002. s. 103.

webové stránky kibucu Kfar Masaryk: (citace 20. února 2013)

<http://www.kfar-masaryk.org.il/mainsite.asp?sitenam=masaryk>

³⁵ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 27.

zachránil život prastarého židovského kmene Falášů z existenčních problémů a občanskými konflikty.³⁶ Z Etiopie odešlo sedm tisíc Židů, což však nebylo konečné číslo. Pokračováním operace Mojžíš je operace Šalamoun, která se uskutečnila v roce 1991. Jednalo se o přistěhování čtrnácti tisíců etiopských Židů do Izraele.³⁷

2.2.1. Kibucy

Hovoříme-li o zakládání osad v Palestině, nesmíme opomenout vznik kibuců. Kibucy byly založeny na myšlence, rovnosti, společného vlastnictví majetku, společné práci a podílu z ní. Malé procento kibuců jsou náboženského charakteru s přísným dodržováním nařízení Tóry a halachy.³⁸ Pracovalo se podle kibuckého přikázání „*od každého schopnosti, každému jeho potřebě.*“ („*from each according to his ability, to each according to his needs*“)³⁹ Během první světové války byla založena sionistická organizace zvaná Helaluc (Pionýr), která měla připravit židovskou mládež na kolektivní práci v kibucu. První kibuc byl Ejn charod⁴⁰, v roce 1909 se založila osada jménem Degan (Zrno). Pro představu, v roce 1920 existovalo v Palestině dvacet kibuců s 805 členy, o deset let později vzrostl počet členů na 3.900 v dvaceti devíti kibucech. V roce 1940 se počet osad rozrostl na osmdesát dva s 26.550 členy.⁴¹

První světovou válku kibucy přečkaly beze ztrát na rozdíl od jiných židovských osídlení, jež zdecimovala válka. Jen početně se z předválečných osmdesáti pěti tisíc Židů snížil stav na padesát pět tisíc. Tento počet se zredukoval díky narukování židovských mužů do války pod velením Osmanské říše, čemuž se nemohli vyhnout jako obyvatelé říše. Po válce se počet kibuců rozrostl z dvanácti na necelých třicet. Vytvářely se v opuštěných židovských osadách, v oblastech, které před válkou nebyly Židy osídleny.⁴²

Kibucy v Palestině zakládali i českoslovenští Židé. Pro vystěhování do Palestiny se ve 20. letech rozhodla skupina asi čtyřiceti členů Bar Kochby či Tchelet lavan a založili zde kibuc Cafcejba. Dále založili osadu Sarid.⁴³ V jejím okolí na počest Tomáše G. Masaryka

³⁶ Pořad České televize, Operace Mojžíš, <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10185258739-operace-moj/20938254283/>, část dokumentu možno shlédnout na: <http://www.youtube.com/watch?v=H587yp3rhKY>. (citace 8. červenec 2012)

³⁷ Pořad České televize, Stěhování národů. <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/135842-stehovani-narodu-posledni-etiopsti-zide-miri-domu/>. (citace 8. červenec 2012)

³⁸NEWMAN, Ja'akov, SIVAN, Gaviri'el. *Judaismus od A do Z. Slovník pojmů a termínů*. Praha: Sefer, 1992. s. 86.

Halacha je židovský zákon, který vychází z první části Talmudu. Více viz s. 42.

³⁹The Kibbutz. In: *The Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html (citace 28. březen 2013).

⁴⁰TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 54 - 55.

⁴¹The Kibbutz. In: *The Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* (citace 28. březen 2013). Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsource/Society_&_Culture/kibbutz.html

⁴²KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1998. s. 67 – 68.

⁴³Archiv Ministerstva zahraničních věcí (dále jen Archiv MZV), Zprávy ZÚ, Jerusalem, 1945 – 52., č. 1696/45Důvěrné.

vysazovali les.⁴⁴ Žili zde na základě idejí o „novém Židovi“. Tyto myšlenky si přivezli ze spolku Bar Kochba, který usiloval v lidech probudit touhu pro vlastní seberealizaci. Další Židé, kteří přicházeli postupně ve 20. letech, buď zakládali vlastní osady, nebo se připojovali k osadám již existujícím. Někteří se vrátili zpět do Československa. Počátkem třicátých let založili českoslovenští sionisté kibuc Giv'at Chajim, Ejn Gav, Kfar Masaryk aj.⁴⁵ I dnes stále existují kibucy, které fungují na třech základních idejích (sociálně demokratické, levicově-socialisticko-sionistické a náboženské).⁴⁶ Podívejme se na dnešní kibucníky v číslech. V roce 2000 žilo ve 268 osadách 117.300 lidí, což představuje okolo 2,5 procent izraelské populace.⁴⁷

2.1.1.1 Arabský odpor.

Při první přistěhovatelské vlně do Palestiny přišlo málo Židů, kteří vytvořili málo osad a obyvatelům Palestiny zásadně nevadili.⁴⁸ Dokonce i příchozí Židy vítali ve víře nové spolupráce. Věřili, že jim Židé přinesou nové možnosti.⁴⁹ Objevovaly se drobné potyčky ve snaze nájemců půdy (feláhů) vyhnat Židy z půdy. Turecká policie vždy tvrdě zasáhla vůči feláhům. Nálada v Palestině se značně zhoršila v devadesátých letech 19. století, kdy sionisté nabízeli vysoké ceny na odkup půdy. Vlastníci – latifundisté – s vidinou velkého zisku prodávali Židům půdu na úkor feláhům. Ti si museli hledat práci jako zemědělství dělníci u židovských rolníků. V roce 1891 byla sepsána petice, kde požadovali arabové zákaz přistěhovatelsví a prodej půdy Židům. Zákon vyšel, ale nebyl respektován. Situace se začínala přioštrovat. Feláhové začali po roce 1900 napadat židovské osady i latifundisty, o kterých věděli, že prodávají svoji půdu Židům. Osmanská říše potlačila výpady proti židovským osadám a dovolila Židům zřízení vlastní obrany. Objevily se protesty u vlády, která se nepostarala o dodržování zákazu vůči Židům. Ačkoliv turecká vláda nebyla nadšeným podporovatelem sionistických plánů a svůj politický program směřovala k osmanizaci celé říše, spatřovala v židovské imigraci protiváhu vůči Arabům a příliv kapitálu.

Arabský odpor vůči sionismu nebyl jednotný. Na jedné straně stála arabská buržoazie a notáblové a na straně druhé stáli feláhové. Arabská elita se pokoušela prosadit své

⁴⁴ Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusale, 1945 – 52. č. 1646M5.

⁴⁵ YEGAR, Moshé. *Československo sionismus izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997. s.16, 34-41.

⁴⁶ TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 55.

⁴⁷ The Kibbutz. In: *The Jewish Virtual Library: A Division of The American-Israeli Cooperative Enterprise* Dostupné z: http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourc/Society_&_Culture/kibbutz.html (citace 28.3.2013).

⁴⁸ MUZIKÁŘ, Josef a kolektiv autorů. *Palestinská otázka. Vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha: Academia, nakl. Československé akademie věd, 1983. s. 44 – 49.

⁴⁹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 28.

požadavky u turecké vlády, zatímco feláhové se pokoušeli vzít otěže protestu do vlastních rukou. Počínající arabský nacionalismus zaskočil sionismus svoji propracovanou myšlenkou a dobrým finančním zázemím.⁵⁰ Arabský nacionalismus ve své podstatě více bojoval proti osmanské říši než proti sionismu. Arabové, beroucí vzor v evropském nacionalistickém hnutí, toužili po samostatném nezávislém arabském státě. Významnými představiteli arabského nacionalismu byli Abdarrahmán al-Kawakíbí, emír Husajn ibn Alí, jenž byl současně šarífem, strážcem svatých míst v Mekce a Medíně, Abdulláh, Fajsal – syni šarífa. Z představitelů po první světové válce působili Satí‘ al-Husrí, Michel Aflaq, Gamal Abdela Násir, Maummar Kaddáfí a další.⁵¹

2.3 Období světových válek a Židé.

2.3.1. První světová válka a evropská zahraniční politika na Blízkém východě

S prvními výstřely se rozhodli Židé v Palestině o založení Židovské legie, která by bojovala proti Osmanské říši společně s Brity, Francouzy a Rusy.⁵² Světového konfliktu, vyvolaného atentátem na následníka rakousko-uherského trůnu, Františka Ferdinanda d’Este, chtěli využít též Arabové, kteří v rámci Osmanské říše měli sice autonomii, nikoliv však samostatnost. Za svoji podporu v boji proti Turkům žádali podporu Britů v založení vlastního nezávislého státu. Britové stejnou měrou podporovali jak sionisty, tak i Araby. Nakonec během války Britové přislíbili Arabům nezávislost Arabského poloostrova a arabských posvátných míst s podmínkou, že budou ve válce bojovat na britské straně. Britové začali připravovat s Araby povstání, které měl vést šaríf al-Husajní a jeho synové Abdalláh a Fajsal, které vypuklo v červnu 1916 proti Turkům. Armádu vedl šaríf al-Husajní se syny a vojenskou strategií vymýšleli Britové - plukovník Thomas Edward Lawrence. Povstání vůči Turkům pomohlo Britům v ovládnutí Palestiny a Sýrie. Dobytím Jeruzaléma, v prosinci roku 1917, a Damašku, v říjnu roku 1918, skončila prakticky nadvláda Osmanské říše na většině území Blízkého východu. V Káhiře byla Arabům přislíbena suverenita.⁵³

Britové byli letitými podporovateli Osmanské říše, která pro ně představovala ochranu před vlivem Ruska a Francie na Blízkém východě. Po vypuknutí první světové války byla Velká Británie rozhodnuta obhájit cestu do Indie přes Suezský průplav a rozšířit sféru

⁵⁰ MUZIKÁŘ, Josef a kolektiv autorů. *Palestinská otázka. Vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*. Praha: Academia, nakl. Československé akademie věd, 1983. s. 44 – 49.

⁵¹ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 27.

⁵² GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002. s.47.

⁵³ ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 32 – 35.

svého vlivu na Blízkém východě. Vytvořili De Bunsenovu komisi, v roce 1915, která měla jasně stanovit britské zájmy na Blízkém východě s ohledem na zájmy francouzské. O Palestinu tehdy Britové ještě zájem neměli, vyjma přístavů Haifa a Acre, dnešní Akko.⁵⁴ Na tomto základě stavěla tajná Sykes-Picotova dohoda z května roku 1916 s Charlesem Francois a Georges Picotem na jedné straně a Markem Sykesem na straně druhé. Dohoda rozdělila Blízký východ mezi Velkou Británií a Francií. Velká Británie měla získat po zániku Osmanské říše Irák a oblast kolem Perského zálivu. Francii měla být svěřena kontrola nad Sýrií. Palestina včetně Jeruzaléma měla zůstat pod mezinárodní kontrolou. Po válce byla Sykes-Picotova dohoda (Mapa č. 1: Sykes-Picotova dohoda, s. 56) dodržena jen z části. Tato dohoda měla za úkol posílit pozici Británie na Blízkém východě, zejména proti Rusku. Nepočítala ovšem s Židy a ani nezahrnovala sionistické požadavky. Následovala další tajná smlouva. Tentokrát Francie s Ruskem. Vedla se pomocí výměny pamětních spisů mezi francouzským velvyslancem v Petrohradě Paléologuem a ruským ministrem zahraničí Sazonovem. Dohoda byla podepsána 26. dubna roku 1916 a potvrzovala připojení území Blízkého východu k Rusku, jednalo se například o Úžiny, část Kurdistánu. Francie si takto potvrdila nároky na některá území, např. Kilíkii, Sivas. O rok později, tedy v roce 1917, vznikla další tajná dohoda, respektive Sykes-Picotova dohoda byla rozšířena o italskou sféru vlivu. Italové chtěli oblast Anatólie a oblast kolem Smyrny.⁵⁵

Dobytím Jeruzaléma, počátkem roku 1918, Britové započali proces přebírání moci nad palestinskými územími. Po boku Britů bojovala i Židovská legie složená z Židů z mnoha zemí, např. z Ruska či Británie nebo Spojených států amerických. Následovalo dobytí Damašku. Během válečných operací založili sionisté Hebrejskou univerzitu na hoře Scopus. Tento krok měl zvýšit morálku lidí, kteří snili o židovském státě. Pařížská mírová konference uznala Balfourovu deklaraci. Židovská delegace, vedená Chaimem Weizmannem, obhajovala své historické nároky na Palestinu, jelikož židovská pravlast byla „uloupena“ Římany. Menachem Usiškin, jediný delegát, jenž hovořil na konferenci hebrejsky, se ve své řeči dovolával napravení starých křivd. Pařížská konference zvolila Británii, jako správce Palestiny. Od této doby Židé v Palestině budovali vlastní instituce.⁵⁶ Ve dvacátých letech byla tato oblast rozdělena do pěti mandátních správ. Británie získala Irák a Palestinu, ze které se

⁵⁴TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 39.

⁵⁵GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 1999. s. 390 – 392.

⁵⁶GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002. s. 56 - 57.

vyčlenilo Zajordánsko. Francouzi získali ke správě Sýrii a Libanon, který se polovině 20. let odtrhl.⁵⁷

2.1.1.1 Balfourova deklarace a mandát Palestina

Vydání deklarace stálo sionisty a britskou vládu přes rok dlouhé jednání. Deklarace slibovala oporu pro vystěhování se do Palestiny po válce. Od této smlouvy si sionisté slibovali, že Židé ze západu budou vstupovat do Židovské legie, proto aby bojovali proti osmanské nadvládě a přiblížili se více svému plánu o vytvoření židovského státu.⁵⁸ Ještě během války, 2. listopadu roku 1917, uznala britská vláda sionistické požadavky. Tento akt byl uskutečněn formou dopisu britským ministrem zahraničí lordem Balfourem (Obrázek č. 5: Arthur Balfour, s. 51) lordu Rothschildovi, který vešel do dějin pod názvem Balfourova deklarace. Mezi sionisty vyvolala v podstatě nadšení. Většina si myslela, že jsou již nadosah svého snu o židovské národní domovině.⁵⁹ V dopise se píše: „*Vláda jeho Veličenstva pohlíží příznivě na zřízení národního domova pro židovský lid v Palestině a použije svého nejlepšího přičinění, aby usnadnila dosažení tohoto cíle, přičemž se jasně rozumí, že nebude učiněno ničeho, co by mohlo poškodit občanská a náboženská práva existující nežidovských společenství v Palestině či práva a politický statut Židů v jakékoli zemi.*“⁶⁰ (5. Přílohy. Balfourova deklarace, s. 48)

Radikálnější část sionistů s Balfourovou deklarací spokojená nebyla pro svoji nejednoznačnost a proto, že slibované území se jim zdálo být malé. Po dobytí Jeruzaléma se otevřel prostor k zřizování židovské domoviny v Palestině dle Balfourovy deklarace.⁶¹

2.3.2. Druhá světová válka a Židé.

Cesta k druhé světové válce byla klikatá a začíná již roku 1918, kdy bylo Německo označeno za hlavního viníka první světové války. K další válce se o krok Německo přiblížilo nástupem Adolfa Hitlera, 30. ledna 1933, do funkce říšského kancléře. Ještě v této době nebyly projevy antisemitismu v Německu o nic větší než v kterémkoliv jiném státě. Postupem času narůstala perzekuce Židů v Německu. Zaváděla se omezení vůči židovskému obyvatelstvu. Postupně byli vytlačováni z veřejného života, nuceni nosit označení na šatech atp. Prvním vážnějším projevem protizidovských nálad v Říši byly tzv. Norimberské zákony z

⁵⁷ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 40.

⁵⁸GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002. s. 50.

⁵⁹KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1998. s. 60-70.

⁶⁰GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 1999. s. 394.

⁶¹GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002. s. 51.

15. září 1935, které poprvé definovaly pojem Žid a kladly si za cíl „uchovat čistotu německé rasy“. Vláda podněcovala antisemitismus v obyvatelstvu.⁶² Příkladem může být propagandistický film *Jud Süß*, natočený v roce 1940, který si „objednal“ říšský ministr propagandy Joseph Goebbels. Film ukazuje proľhanost a lstivost Židů, kteří se nešťítí kdejaké lsti, aby dosáhli svých cíľů.⁶³ Židům přiřkli vinu za proľhanou válku a obvinili je z vraždy německého velvyslance v Paříži, což vyvrcholilo v noci z 9. na 10. listopad 1938 v tzv. Křišťálovou noc. Byly ničeny synagogy a rozbíjeny výlohy obchodů. Škody při rabování museli uhradit židovští obyvatelé.⁶⁴

Levicoví sionisté, v čele s Haimem Arlosoroffem, jednali s Hitlerem o podmínkách na vystěhování místních Židů do Palestiny. Jednalo se o 600 tisíc židovských obyvatel. Proti jednání s Hitlerových Německem se stavěli pravicoví sionisté, kteří v tom spatřovali zradu. Nacisté souhlasili, jelikož byli ekonomicky blokováni z řad hlavně amerických Židů, jenž se domnívali, že takto změní Hitlerovu antisemitskou politiku.⁶⁵ Smlouva, která byla podepsána Židovskou agenturou a nacistickou vládou byla na základě spolupráce mezi bankami v Berlíně a Tel Avivu s tím, že němečtí Židé si smí převádět peníze do palestinských bank za účelem nákupu německého zboží. Odcházet mohli Židé do roku 1939, několika výjimkám byl umožněn odchod ještě v roce 1941. Tato smlouva, která asi stála život Arlosoroffa, zachránila život 40 až 60 tisícům Židů.⁶⁶

Přepadením a obsazením Polska v září 1939 začala druhá světová válka. Německo se rozhodlo definitivně „očistit německou rasu od židovského vlivu“. Holocaust vyvrcholil vyřešením „konečné židovské otázky“ podle Adolfa Hitlera, Reinharda Heydricha, Heinricha Himmlera. Tento hrůzný plán spočíval ve zřízení koncentračních a posléze vyhlazovacích táborů. Nutno podotknout, že první koncentrační tábor Dachau vznikl rokem vzniku Třetí říše a sloužil jako politické vězení pro osoby nepohodlné režimu. Na území Říše vyrostla nejznámější ghetta v Terezíně, Lodži, Varšavě, Lvově, Minsku, atd. Němci vybudovali koncentrační a vyhlazovací tábory Litoměřice, Osvětim, Osvětim – Březinka, Treblinka, Belzec, Majdanek, Chelmno, Sobibor, a další.⁶⁷

Židovská agentura po napadení Polska se snažila přesvědčit britskou vládu, aby zrušila Bílou listinu a začala mobilizovat palestinské Židy, což Britové neudělali s ohledem na

⁶²EMMERT, František. *Holocaust*. Brno: Computer Press, 2006.

⁶³HARLAN, Veit. *Jud Süß*. Archiv DVD: 2007.

⁶⁴AILSBY, Christopher. *Třetí říše den po dni*. Praha: Naše vojsko s. r. o, 2005. s. 40 – 54.

⁶⁵DANÍČEK. J. Kdo zabil Arlosoroffa. Rozhovor se spisovatelem a diplomatem Tobiem Nathanem. *Roš Chodeš*. roč. 72, č. 9. s. 6 – 7.

⁶⁶Podle článku Paula Benaima připravil jd. *Roš Chodeš*. roč. 72, č. 9. s. 7

⁶⁷EMMERT, František. *Holocaust*. Brno: Computer Press, 2006.

Araby, které si nechtěli obrátit vůči sobě. Na oplátku Židovská agentura zakázala posilovat britské vojsko ze svých řad. Svůj zákaz brzo na to zrušila a palestinští Židé začali vstupovat do britské armády, jako pomocná síla. V této pozici pracovali též Arabové. Vedle britské armády v mandátu, působila organizace Hagana, která nikdy mandátní správu neuznala. Též se vytvořil oddíl Palmach, kde sloužili zejména kibucníci. Poslední rok války umožnili Britové Židům vytvořit si svoji vlastní armádu s vlastním praporem a znakem. Nesla jméno Židovská brigáda.⁶⁸

Zásadní otázkou po nástupu Hitlera k moci v Německu je, proč proti jeho protizidovské politice Židé nijak rozhodně nevystoupili? Prezident Beneš se ptal, proč Židé nesvolali celosvětový židovský kongres a silně neprotestovali proti antisemitistickým tendencím v Německu. Snažil se přimět je k jednáním proti Norimberským zákonům. Dodával sionistickým organizacím kuráž tím, že přislíbil podporu nežidovských politiků v boji proti počínající perzekuci. Beneš věřil, že pasivní židovská reakce by mohla v budoucnu vyústit ve vážný problém. Na kolik byl blízko ve svém přesvědčení, ukázaly následující roky. Československý vývoj v těchto předválečných letech nevypadal pro mladou republiku nikterak dobře. Stala se politikou obětování západních států, což vyústilo v Mnichovskou dohodu, ztrátu Sudet a nakonec obsazení celého Československa. Život po Mnichovu se změnil. Lidé si chtěli ukázat prstem na toho, kdo zapříčinil tento stav. Ukázali de facto na kde koho, ale hlavní díl nesl v očích tehdejší společnosti Beneš a Židé. Nejhlasitěji volala nejsilnější prvorepubliková Agrární strana. Cenzurovalo se. Strhla se vlna nacionalismu. Vše v republice se počesťovalo, jak názvy institucí, např. kino Broadway změnilo svůj název na kino Na Příkopě, tak se protěžovala domácí tvorba. Vzhledem k politické situaci v Evropě český nacionalismus nemohl být namířen proti německé menšině. Obětí se stali Židé a imigranti. Tehdy nebyl problém sklízet plody práce někoho jiného. Vše pod heslem „pud sebezáchovy“, které sloužilo jako univerzální omluva na vše. Republika se tehdy přirovnávala k „lodi na rozbouřeném moři, kde není místo pro všechny“. Tak se zdůvodňovala nevole proti nově příchozím. Československý tisk rozjel propagandu, ve které hlásal, že se musí zajistit obživa pro Čechy, Slováky a Podkarpatorusy. Bylo to zaměřeno zejména proti Židům, kteří měli opustit místa lékařů, advokátů a jiných prestižních povolání. Další změna nastala rokem 1939. Vláda tehdy, dle nařízení Hitlera, nechala přezkoumat u všech občanů státní občanství, které mělo být uznáno pouze lidem původem českým,

⁶⁸TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Kora, 1991. s. 72.

slovenským, podkarpatským, německým a maďarským. Do půl roku se museli vystěhovat všichni ti, co občanství nezískali. Německo bylo dávano jako vzor Československu.⁶⁹

Jako bylo Československo v zájmu evropského míru věnováno Hitlerovi. Stejný osud čekal i na Židy. Hlavní sionističtí představitelé – Chaim Weizmann, David Ben Gurion - byli přesvědčeni, že jedná-li s Československem naprosto lhostejným způsobem, nebudou západní mocnosti, zejména Angličané, otálet s odepsáním Židů. Snažili se získat podporu Spojených států amerických. I přes otevřené přátelství Masaryka a Beneše k Židům se nepodařilo z Československa vymýtit prvky antisemitismu. Čechoslováci žádali vyloučení Židů z veřejného života, požadovali, aby opustili republiku. Židé, po obsazení celého Protektorátu Čechy a Morava, byli nuceni nosit označení na šatech. Na situaci již v de facto neexistujícím Československu reagovali členové sionistických organizací tak, že mnozí z nich ukončili v roce 1939 svoji činnost a řada z nich emigrovala. V tuto zoufalou dobu zahájili svoji činnost Nové sionistické organizace tzv. revizionisté. Ti organizovali ilegální aliju do Palestiny. Proč ilegální? Na základě tzv. Bílé listiny (The White Paper z roku 1939⁷⁰, díky této listině měl vzniknout pouze arabský stát a uvnitř měla být vytvořena židovská domovina⁷¹) kterou vydala britská vláda, byla zakázána Židům imigrace do Palestiny z důvodu strachu britské vlády před možným posílením německých řad Araby, když nezastaví sionistické tendence na území Palestiny. Imigraci však nezakázala úplně, ale rozdávala certifikáty. Čeští Židé získali certifikáty v počtu deset. Židé neodcházel pouze do Palestiny. Z Československa odešli Židé do Velké Británie, Spojených států Amerických, do států Jižní Afriky.⁷²

Překvapivý konec války se odehrál v Palestině. V Evropě zavládla euforie nad poražením nacistů. Palestinští Arabové a Židé reagovali na konec bojů lhostejně. Zpráva Ministerstva zahraničních věcí toto vysvětluje tím, že až na pár náletů na Tel Aviv a petrolejové rafinerie v Haifě se Palestina vyhnula jakýmkoliv hrůzám války, jaké postihly Evropu. O válce se vědělo jen z doslechu, z tisku nebo ze žurnálů promítaných před filmem v biografu. Objevily se i názory, že pro mandát válka teprve začne.⁷³ Po přečítání těchto úvah jsem velice zaskočená.

⁶⁹BEDNAŘÍK, Petr. Židé v Čechách: Sborník ze semináře konaného v říjnu 2006 v Liberci. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2007.s. 32 – 44.

⁷⁰CASHMAN, Greer Fay. All in the family. In: *The Jerusalem Post* Dostupné z: <http://www.jpost.com/Features/In-Thespotlight/All-in-the-family>. (citace 29. března 2013)

⁷¹ČEJKA, Marek. Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu. Brno: Barrister & Principal, 2010 .s. 50.

⁷²YEGAR, Moshe. *Československo sionismus izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997. s. 45 – 53.

⁷³Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusalem, 1945 – 52. Palestina a konec války. Jerusalem, dne 29.IX.45. č.413/dův.

2.4 Židé a Československo

2.4.1. Asimilovat či neasimilovat

Židé na celém území Rakouska-Uherska asimilovali mezi místní obyvatelstvo. Situace se zkomplikovala ve chvíli, kdy počalo národnostní hnutí. Na území Čech se Židé nacházeli ve středu národnostní nevráživosti Němců a Čechů. Došlo k rozdělení Židů na české a německé. Většina Židů přijala za svůj německý jazyk, protože byl úředním jazykem monarchie. Objevilo se také úsilí o asimilaci s českým národem. K tomuto kroku vybízela organizace Svaz Židů – Čechů, kteří přijali za své české vlastenecké úsilí a ideje. Na stejném principu fungovala i studentská organizace Kapper. Asimilace ani v jednom táboře nebyla vůbec jednoduchá, jelikož o židovskou podporu nacionalistického hnutí ani jedna nikterak nestála. Němečtí nacionalisté byli agresivní a antisemitští zejména na počátku 20. století. Požadovali vyjmutí Židů z politického, společenského a kulturního německého života. V českém táboře zněly hlasy, jež tvrdily, že Židé jsou nástrojem habsburské germanizace. Jeden z projevů antisemitismu byly mnohé soudní procesy, obviňující Židy z páčání rituálních vražd. Snad nejznámější soudní proces na území Čech je údajná rituální vražda katolické dívky Anežky Hružové Židem Leopoldem Hilsnerem o pesach roku 1899 ve vesnici Polná na Kutnohorsku.⁷⁴ Byl obviněn i z další neobjasněné smrti jiné katolické dívky. Zazněl též motiv sexuální vraždy. Hilsner byl původně obviněn k trestu smrti, který byl zmírněn na doživotní žalář.⁷⁵ Nový císař Karel I. omilostnil Hilsnera v roce 1916, jenž se přestěhoval do Vídně. Hilsner se přejmenoval na Hellera, živil se jako podomní prodejce, oženil se v roce 1928 a zemřel na srdeční záchvat. Nikdy nebyl odškodněn, přestože se později zjistilo, že na něm byl spáchán justiční omyl.⁷⁶

Významně pro československo-sionistické vztahy přispěla návštěva Palestiny Tomáše Garrigue Masaryka. Byl první státníkem, který přijel do Palestiny po první světové válce. Byl doprovázen dcerou Alicí, československým zmocněncem v Káhiře Vladimírem Hurbanem s přítelkyní. Navštívili Hebrejskou univerzitu, vojenský hřbitov, kibucy založené nebo jen osídlené československými Židy a řadu jiných míst. Návštěva Masaryka byla hodnocena velice kladně. Pro zajímavost, když Masaryk v roce 1940 dosáhl devadesátého výročí svého narození, českoslovenští Židé se rozhodli přejmenovat svoji osadu jeho počest a tak severně od města Haifa nazvali svůj kibuc Kfar Masaryk. Dobré vztahy se sionisty udržoval i druhý

⁷⁴YEGAR, Moshe. *Československo sionismus izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s. r. o., 1997. s. 5 - 7.

⁷⁵HAUMANN, Heiko. *Dějiny východních Židů*. Praha: Votobia, 1997. s. 85 – 86.

⁷⁶LIŠKA, Vladimír. *Nejděsivější místa české historie*. Praha: XYZ, 2012. s. 242.

československý prezident Edvard Beneš během svého prezidentského mandátu v Československu i jako prezident exilové vlády v Londýně.⁷⁷ Na znamení úcty, kterou lidé chovali k Tomáši G. Masarykovi, pojmenovali Izraelci jednu z jeruzalémských ulic Masaryk.⁷⁸

2.4.2. Židé jako národnostní menšina

Český a moravský sionismus vedla zvučná židovská i nežidovská jména soudobé společnosti. Mimo jiné Ludwig Singer, který vedl sionistickou organizaci na území Čech, dále filosof Samuel Hugo Bergmann, jenž byl svého času předsedou Bar Kochby, spisovatel Max Brod. Zasloužili se o uznání Židů v Československu, jako další národnosti v nové republice se všemi občanskými právy.⁷⁹ K tomu se nově vzniklá republika zavázala v rámci versailleských mírových smluv. Smlouvu o ochraně národních menšin Československo podepsalo společně s mírovou smlouvou ze Saint-Germain-en-Laye 10. září 1919.⁸⁰ Nová práva Židů byla posvěcena v ústavě Československé republiky z 29. února 1920.⁸¹ Dle knihy Moshe Yeagara *Československo, sionismus, Izrael* Československá republika jako první v Evropě uznala Židy jako národ. Tomáš Garrigue Masaryk, zástupce z řad nežidovských sionistů, příznivec židovské otázky a zastánce Židů obecně, prokázal svoji přízeň židovskému obyvatelstvu již v roce 1899 v Hilsnerově případě. Věřil, že Židé jsou samostatným národem žijícím v rakouském mocnářství a proto nesouhlasil s jejich asimilací. Masaryk se vyjádřil v tom smyslu, že československé obyvatelstvo nemůže odpirat jiným, to co ono tolik žádalo.⁸²

2.4.3. Sionismus

Židovské spolky na našem území se objevovaly již koncem 19. století. Vzniklo studentské seskupení Makabea, které se staralo o intelektuální život Židů v monarchii. Na sklonku 90. let 19. století změnilo svůj název na Spolek studentů Židů v Praze. Sionismus se více projevoval na Moravě, díky početnějšímu zastoupení Herzlových studentů. Berthold Feiwel, který se velice angažoval ve Světové sionistické organizaci, mj. pomáhal Herzlovi

⁷⁷YEGAR, Moshe. *Československo sionismus Izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997. s. 30 - 45

⁷⁸ulici najdete, když do internetového vyhledávače, například do Googlu, zadáte v rubrice Mapy heslo Masaryk, Jeruzalém, Izrael.

⁷⁹YEGAR, Moshe. *Československo sionismus Izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997. s. 5- 15.

⁸⁰TÓTH, Andrej - NOVOTNÝ, Lukáš – STEHLÍK, Michal. Národnostní menšiny v ústavněprávním rámci první Československé republiky (1918 - 1938). *Historický obzor*. 2011, XI.-XII.

⁸¹Ústava Československé republiky z 29. února 1920. Hlava pátá. Práva a svobody, jakož i povinnosti občanské, Rovnost, § 106; Hlava šestá Ochrana menšin národních, náboženských a rasových § 128. http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html. (citace 21. listopad 2012)

⁸²YEGAR, Moshe. *Československo sionismus izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997. s. 18, 19 – 24.

v přípravě prvního sionistického kongresu. V Brně založil spolu se studenty sionistický spolek Veritas. Velice významnou a činnou organizací na českém území se stala organizace Bar Kochba. Zabývala se kulturní osvětou Židů a šířením sionismu. Bar Kochba nebyla jediná sionistická organizace v Čechách, ale před první světovou válkou nejvýznamnější organizací v Praze. Hrála velice důležitou roli i ve formování dalších sionistických organizací v Čechách, za její pomoci vznikly spolky Svobodné sionistické sjednocení, Židovský salon Toynby, Židovský salon četby a přednášek. Od Bar Kochby se odtrhl spolek Barissia - Židovské akademické technické sdružení, jelikož chtělo daleko více pracovat proti asimilačním tendencím a zvýšit hrdost sionismu. Spolek Bar Kochba sdružoval německy mluvící členy, proto založil, v roce 1910, studentskou organizaci Spolek Theodora Herzla, který sdružoval Židy mluvící bez výjimky česky. Ideově se absolutně shodoval s cíly a myšlenkami své mateřské organizace. Další organizací na našem území působil spolek Sióń, založený již roku 1899, který byl přímo napojen na Světovou sionistickou organizaci. Obrovský přínos mělo hnutí Blau – Weiss (Modrá – bílá), které od roku 1913 fungovalo v Praze. Z počátku neslo prvky skautství, v zápětí však začalo pracovat na sionistických základech. Hnutí Blau – Weiss dbalo na výuku hebrejštiny a židovských dějin. Rok po vyhlášení Československé republiky se přejmenovalo na Tchelet lavan. Svůj původní název přeložili do hebrejštiny. Počátkem dvacátých let minulého století vzniklo hnutí jménem Ha-Chaluc (průkopníci, pionýři). Programem jim bylo vzdělávání v oblasti zemědělství a výuka hebrejštiny. Svoji činnost ukončily Ha-Chaluc a Tchelet lavan na počátku okupace. Organizace Ha-Keren ha-kajemet le-Jisra'el, založena roku 1901, se zabývala získáváním půdy v Palestině. Těšila se podpoře prezidenta republiky Tomáše G. Masaryka. Ženy založily v roce 1901 hnutí Der Jeudische Frauenverein, které obstarávalo peníze do sionistických fondů, zajišťovalo sionistické vzdělávání, výuku hebrejštiny a pomoc Židům, kteří připravovali aliju do Palestiny. V polovině dvacátých let se od Der Jeudische Frauenverein oddělily mladé ženy a vytvořily skupinu WJW. Členky se staraly o uprchlíky z Haliče, Německa, Rakouska. Ženy z WJW přestaly pracovat v den německé okupace. Do začátku druhé světové války působily v Československu též sionistické kluby Ha-Koach, Ha-Gibor, Makabi, El Al atp.

Vraťme se na okamžik do období první světové války. Toto období poznamenalo působení sionistických organizací, jejichž členové museli narukovat. Během války Bar Kochba i Barissia nepřestaly pracovat, nicméně jejich aktivita nebyla natolik silná, jako před konfliktem. Po roce 1918 se do popředí dostala organizace Barissia. Bar Kochba na svoji

činnost po válce již nenavázala. Ještě za Rakouska-Uherska vycházela židovská periodika, která vydávaly sionistické organizace, vycházela v němčině, v češtině, maďarštině a v jidiš.

Dobré postavení československých sionistů u Světové sionistické organizace, dokládá skutečnost, že mezi světovými válkami hostila republika sionistické kongresy. Tomu nahrával kladný postoj československé vlády vůči Židům v čele s prezidentem Tomášem Garriguem Masarykem a Edvardem Benešem, kteří podporovali židovské úsilí o vlastní stát. Československo hostilo v Karlových Varech v roce 1921 XII. sionistický kongres. Tomáš Garrigue Masaryk byl pozván na úvodní zasedání. O tři roky později Karlovy Vary opět pohostily další sionistický kongres. Devátý kongres se tentokrát konal v Praze, v roce 1933, sionistický kongres v pořadí již osmnáctý se uskutečnil též v Praze. V Československu se také konalo setkání sionistického výboru Ha-Po'el ha-cijoni, zasedání úřadů Palestiny a dalších různých sionistických stran Ha-Po'el ha-ca'ir – Ca'irej Cijon, Ha-Mizrachi, Radikálních sionistů, revizionistického hnutí, Ha-Šomer ha-ca'ir. Československo navštívili dr. Chaim Weizmann, Menachem Ušiškin, Vladimír Žabotinskij, Nachum Sokolov a další.

Se vznikem Československé republiky se musely přeorganizovat sionistické organizace, které tvořily rakouské a maďarské větve. Zejména organizace působící na Slovensku, jež byly vázané na Maďarsko. Práce sionistických organizací spočívala v kulturní činnosti, vydávání knih, časopisů. Proti sionistům stáli ortodoxní Židé. Vztahy mezi sionisty a ortodoxními Židy byl velice napjatý a vyvrcholil, když organizace Mizrachi v Československu založila spolek určený ženám a dívkám. Na to ortodoxní rabíni odpověděli vydáním brožury zakazující členství v sionistických organizacích, s čímž nesouhlasil vrchní pražský rabín dr. Heinrich Chaim Brody, předseda Mizrachi v Československu a vyzval ortodoxní rabíny k umírnění svých stanovisek. Spor byl předán justici, která se přiklonila na stranu sionistů.⁸³ V nové Československé republice Židé založili politickou stranu, v roce 1919, nesoucí jméno Židovská strana Československa, již předsedal Ludwig Singer. Po volbách v roce 1929 a 1935 zasedli do poslaneckých křesel dva židovští kandidáti v Národním shromáždění.⁸⁴ K této straně se přidaly všechny sionistické spolky působící na území nové republiky, vyjma organizace Dělníci Sionu (Po'alej ha-cijon). Židovské spolky a sionistické organizace fungovaly v Československu až do okupace v roce 1939, kdy zanikly.

Po válce sionistické organizace obnovily svoji činnost. Na území republiky, podle zpráv Ministerstva vnitra, po roce 1945, fungovalo pět organizací, jejichž hlavním programem

⁸³YEGAR, Moshe. *Československo sionismus izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997. s. 30 – 33.

⁸⁴ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010. s. 262.

bylo zasloužení se o židovský stát. Mimo těchto politických organizací působilo v republice také četný zástup organizací nepolitických, které se angažovaly ve vystěhování Židů do Palestiny. Židé v Československu nebyli, přes svůj malý počet, politicky jednotní. Lišili se v názorech jak vytvořit vlastní stát a poté jak bude politicky směřovat. Veliké pozornosti se těšily organizace Irgun a Sternova skupina. Připravovaly se vojensky proti Velké Británii i arabským státům. Mezi léty 1946 až 1948 byly sledovány tehdejší československou policií. Na zánik těchto organizací měla zájem jak britská koruna, tak i sionistické organizace. Irgun i Sternova skupina byly označeny za organizace teroristické a fašistické. Irgun již rok po válce nakupoval v Československu zbraně a počátkem roku 1948 cvičil své členy ve slovenských Tatrách.

Po změně režimu v Československé republice v únoru 1948 se rozdělily sionistické organizace na levicové a pravicové, kapitalistické a socialistické. Komunistická vláda upravovala svůj postoj k sionistickým organizacím a Izraeli podle postojů Komunistické strany Izraele a zejména podle zájmů sovětských. Na domácí scéně nejprve chtěla vyřadit ze hry pravicové sionistické organizace a poté sionisty vůbec. Vláda se tak snažila ovládnout nejen vojenskou pomoc Izraeli, ale též řídit vystěhování Židů do Palestiny. Největšího nepřítele spatřovala v členech organizace Irgun a požádala levicovou skupinu Hašomer Hacair, aby pomáhala Československu v odhalování jejích členů v republice „*nebot' jsou to jejich třídní nepřítelé a ohrožují vybudování pokrokové Palestiny*“. Nakonec vláda přestala uznávat i levicové sionisty a označila sionistické organizace za „reakční politický směr“.⁸⁵

⁸⁵DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 17 - 21.

3 Vznik Izraele a Československá pomoc.

3.1 Vyhlášení Státu Izrael.

Mnoho skeptiků radilo Židům, aby se nespolehali na novou britskou labouristickou vládu, která se nechtěla angažovat v budování židovské domoviny v Palestině. Židé odpovídali na britský postoj velice radikálně, jelikož požadovali zřízení židovského státu okamžitě, zejména Exekutiva Jewish Agency v čele s Davidem Ben Gurionem. Proti tomu stály organizace Hašomer Hacair a Alija Chadašah, které se obávaly případného nezdaru vinnou nátlaku na světové velmoci. Téhož roku se 27. září v Jeruzalémě uskutečnila rezoluce, jíž se účastnili vrchní rabíni Uziel a Herzog, členové Exekutivy Jewish Agency, Vaad Leumi, zástupci židovských samospráv a hospodářských institucí. Řešili zde otázku přistěhovalectví a požadavek na zřízení židovského státu v Palestině. Tisk rozjel obrovskou propagandu o tom, kterak již Židé nemají v Evropě místo. I po porážce Třetí říše Evropa neporazila antisemitismus. Židovský tisk označoval Československo, respektive Slovensko za druhé největší protižidovské území v Evropě hned za Polskem. Tím chtěl dokázat, že pro Židy není udržitelné dále žít v Československu. Dokonce, podle palestinského tisku, se měly v republice promítat protižidovské filmy natočené ještě za okupace. Americký prezident Truman navrhl, aby bylo povoleno příchodu do Palestiny na sto tisíc Židů. Britská vláda odpověděla vydáním patnácti set imigračních certifikátů měsíčně pro Židy. To ostře odmítali palestínští Arabové i ostatní arabské země. Ani Židé se necítili uspokojeni se svojí situací. Židovský stát byl ještě v nedohlednu a jediné co mohli, bylo emigrovat do Palestiny. Ani zde to nebylo po válce jednoduché. Panovala tu bytová krize způsobená přílivem Židů a politických uprchlíků, hospodářský chaos atp. Více než všední problémy, zajímala obyvatele mandátu pouze jediná otázka, jak to bude s Palestinou. Bude to čistě židovský stát? Bude to arabský stát? Bude to binacionální stát? Prohlásí se mandát britskou korunní kolonií? Rozdělí se Palestina na dvě části, arabskou a židovskou? Rozdělit, kde?⁸⁶

Resoluce OSN, v roce 1947, řešila palestinskou otázku. (Mapa č. 2: Plán rozdělení Palestiny OSN (1947) s. 57) Britové doufali v potvrzení jejich územních nároků, což se nestalo. Sovětský svaz podporoval izraelské a palestinské nároky jako obranu proti imperialistům. OSN na svém Valném zasedání se usneslo skončit britskou mandátní zprávu k 29. listopadu 1947.⁸⁷ Rozhodnutí o vzniku židovského státu podporovalo třicet tři hlasů

⁸⁶Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusale, 1945 – 52. Situace v Palestině. Jerusale, dne 29.IX.45. č.413/dův.

⁸⁷Archiv MZV, fond Teritoriální fondy – tajné (dále jen TO-T), odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Israelem. č. 414.306/54.

oproti třinácti, čímž byly dodrženy potřebné dvě třetiny hlasů.⁸⁸ David Ben Gurion vyhlásil 14. květnový den roku 1948, 5. ijar 5708, podle židovského kalendáře, Stát Izrael.⁸⁹ Prezidentem byl zvolen Chaim Weizmann a předsedou vlády David Ben Gurion. Vláda byla orientovaná na západ, zejména na Spojené státy americké. Hymnou se stala píseň Ha-Tikva, Naděje. Text napsal Naftali Herz Imber. Slova písně zní „*Dokud v srdci touží duše židovská a ke straně východní a dál se zrak k Sijónu upírá, pak se ještě naše naděje neztratila, ta naděje dva tisíce let stará, být lid svobodný v zemi naší, v zemi Sijónu, Jeruzaléma.*“⁹⁰ První verze se jmenovala Tikvateinu, Naše naděje. Hudba nese prvky Smetanovy Vltavy a je obohacena o slovanské, zejména polské prvky, jelikož Imber pocházel z tehdy haličského Złoczów, nyní ukrajinského Zoločiva.⁹¹

Sovětský svaz podporoval na Valné hromadě OSN zrušení britského mandátu a vytvoření dvou samostatných nezávislých států – židovského a arabského. Již třetí den po vyhlášení státu Izrael, 17. května 1948, jej uznal.⁹² Československo uznalo Izrael 19. května 1948.⁹³ Třetí červencový den navázaly státy diplomatické styky⁹⁴ a brzo na to byl zřízen konzulát s prvním velvyslancem Ehudem Überall-Avrielem.⁹⁵

Co na to Arabové? Arabská liga trpěla interními neshodami. Nebyli jednotní, co se palestinské otázky týče. Jordánský král Abdulláh, jehož rivalem byl palestinský rod al-Husajní, podporoval vznik Izraele na necelém území Palestiny, pokud zbytek území případně k jeho království. Arabům se nelíbil plán na vytvoření demokratického arabského státu, kde by panovala svoboda vyznání. Příliv Židů brali jako okradení Arabů o půdu. Na to reagovali Židé tím, že Britové, v roce 1937, shledali valnou část židovské půdy, která je nyní osázena zemědělskými plodinami, za pozemky, kde v době koupě byl písek a močál. Vyvrátili i tvrzení, že by Židé půdu zabavili. Latifundisté Židům pozemky prodávali zcela dobrovolně a legální cestou.⁹⁶ Polovina obyvatel Izraele byli Židé z diaspor nejen ze západních zemí, ale

Rezoluce OSN: <http://www.un.org/documents/sc/res/1948/scres48.htm>;

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/310&Lang=E. (citace 22. duben 2013),

⁸⁸ PJEČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. Historie a vojenství. 2011, LX, č. 2. s.4.

⁸⁹ PETRÁČEK, Zbyněk. Izrael: Se šedesátkou na krku. Roš Chodeš. 2008, roč. 70, č. 5.

⁹⁰ Židovské písně, vydalo Židovské muzeum v Praze, Praha: Rosa 2003. s. 16.

⁹¹http://www.president.gov.il/English/The_Presidency_In_Israel/Pages/SymbolsofIsrael.aspx, (citace 29. březen 2013)

https://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=Yd2v8kqjYwc (citace 31. březen 2013);

<http://www.youtube.com/watch?v=NjfFpFW9OdA> (citace 31. březen 2013)

⁹² Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 12.

⁹³ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 12.

⁹⁴ POJAR, Miloš. Izrael. Praha: Libri, 2009. s. 142.

⁹⁵ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 17.

⁹⁶ TERNER, Erich. Dějiny státu Izrael. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991. s. 83 – 84.

těž ze zemí arabských. Z celkového počtu tři čtvrtiny obyvatel žilo ve městech, zbylá čtvrtina obývala venkov. Zemědělstvím se v novém státě živilo čtrnáct procent obyvatel.⁹⁷

3.1.1.1 Válka o nezávislost 1948 – 1949

Země Arabské ligy odmítly rezoluci OSN z roku 1947. Arabové odcházeli ze země. Tento odchod jim byl i nařizován arabským velením. Egypt a Irák odváděly konfliktem pozornost od svých vnitropolitických problémů. Obě země trpěly silnými hospodářskými a ekonomickými problémy. Armáda Arabské ligy disponovala různými zbraněmi svých spojenců, které se kvalitativně lišily. Egyptská armáda nepředstavovala nijak velkou válečnou hrozbu, jako se od ní očekávalo, kterou se stala armáda jordánská, jejíž členové byli cvičeni ve Velké Británii.⁹⁸

Ihned po vyhlášení Izraelského státu, jej napadlo, 15. května 1948⁹⁹, sedm států – Egypt, Irák, Saúdská Arábie, Sýrie, Libanon, Zajordánsko a Jemen.¹⁰⁰ Válka trvala rok. Hagana mobilizovala. Těsně před arabským útokem čítala třicet tisíc členů, mužů i žen. Sháněla zbraně a pomoc v zahraničí, která se jim dostala pouze od Československa. Izraelci potřebovali nutně cvičit pěší vojáky a letce. Operace nesla označení Důvěrné Izrael (DI).¹⁰¹

Zdalo se, že arabská vojska mají značnou šanci na úspěch, protože mladá republika ještě neměla tolik zbraní, zejména dělostřelecké a letecké vybavení. První lehké zbraně Izraelci již vlastnili převážně z Československa. I přes svůj „handicap“ zněl rozkaz jasně „o každou vesnici, o každý kibuc a to za všech okolností.“. Obranné složky v Izraeli, Hagana, Palmach a Irgun (Obrázek č. 10: Irgun Zvei Leumi s. 54), byly spojeny do jednotných Izraelských obranných sil (IDF, Obrázek č. 12: Den Hagany (1949), s. 55).

Konflikt se skládal ze tří fází. První fáze konfliktu mezi Židy a Araby začala vyhlášením Státu Izrael, což už jsem zmínila výše. Arabové začali stávkovat. Strhla se vlna nepokojů, muslimové zapalovali židovské obchody. Hagana se zdržela odvet. Irgun a Sternova skupina se chovala dle hesla oko za oko, zub za zub. Na území operovaly pořád britské jednotky. Všechny potyčky byly dílem místních obyvatel. Na poli mezinárodním se konflikt rozhořel až vpádem arabských vojsk do země, čímž začala druhá fáze sporu o

⁹⁷Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Israelem. č. 414.306/54. s. 2.

⁹⁸Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálečka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/>

⁹⁹BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války 1948 – 1973*. Praha: Epoque, 2005. s. 354.

¹⁰⁰Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Israelem. č. 414.306/54.

Ministerstvo zahraničních věcí ve své zprávě z roku 1954 uvádí, že Izrael napadlo sedm států. Kristen E. Schulze v knize *Arabsko-izraelský konflikt* a Ivan Brož v knize *Arabsko-izraelské války se shodují na pěti arabských zemích*. Ivan Brož uvádí státy – Egypt, Zajordánska, Sýrie, Libanon a Irák.

¹⁰¹PJEČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. *Historie a vojenství*. 2011, LX, č. 2. s.2.

palestinská území. V této fázi války Arabové obsadili většinu Izraele – jižní část státu a Negevskou polopoušť, východní Galilej. Jednotky stály u měst Tel Aviv a Jeruzalém. Velký boj se strhl o Svaté město. Arabové kontrolovali všechny kopce ve městě a přístupové cesty. Brzy ovládli místo Šalamounova chrámu a Zdi nářků – důležitá místa pro Židy, čímž utrpěli morální ztráty. (Mapa č. 3: Jeruzalém během války o nezávislost v roce 1948, s. 58) Situace se začala zlepšit, když izraelští vojáci získali dodávky zbraní z Československa, čímž zaskočili své protivníky. Během války izraelské armádě pomáhali vojáci ze zahraničí tzv. Mahal (zkratka z hebrejského Mitnavdei Hutz La'aretz, Dobrovolníci ze zahraničí). Ve třetí fázi se Izrael pokoušela získat obsazená území zpět do svých rukou se střídavými úspěchy. V červnu a červenci 1948 nastala dvě příměří. Druhého příměří využili diplomaté, kteří se snažili konflikt urovnat. Zaznívaly různé návrhy o znovurozdělení území, které nebyly akceptovány oběma znesvářenými stranami. Významným vyjednávačem se stal hrabě Folke Bernadotte, jenž byl zabit v září 1948 v Jeruzalémě. Dokonce se tvrdilo, že v tom mají prsty i Čechoslováci, minimálně tak, že atentátníkům pomohli utéct.¹⁰²

Abdalláh oznámil roku 1949 připojení jím okupovanou část arabské Palestiny k Zajordánsku a v dubnu 1950 se dohodl s Davidem Ben Gurionem o rozdělení zbytku Palestiny. Tuto úmluvu uznala britská a americká vláda.¹⁰³ Výsledkem arabsko-izraelské války nebylo získání žádných nových území. Izrael si obhajoval svoji pozici. Arabové, ačkoliv prohráli a v roce 1949 uzavřeli příměří, nikdy židovský stát neuznali. Příměří bylo podepsáno na řeckém ostrově Rhodos, s Egyptem 24. února, s Libanonem 23. března, Zajordánskem 3. dubna a se Sýrií 20. července 1949. Nevzniklo izraelsko-iránské příměří. Největší porážkou Židů bylo rozdělení Jeruzaléma na dvě části, kdy Západní zeď a Hebrejská univerzita¹⁰⁴ zůstaly v rukou Arabů a neměli k nim na čas přístup.

„Když válka začala, jsme měli jenom lehký letadla jako Papercluby, nebo Ostýny, to jsou takový lehký letadla. A naši sousedi, bohužel, měli všechno. Měli Spitfirery a atakovali nás a neměli jsme se čím bránit. A když jsme dostali ty Messerschmitty to byl začátek, dobrý začátek. Aspoň věděli, že máme letadla“ řekl plukovník Harel pro pořad České televize Historie cs.¹⁰⁵

¹⁰²BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války 1948 – 1973*. Praha: EPOCHA, 2010. s. 39 – 61.

¹⁰³Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Israelem. č. 414.306/54.

¹⁰⁴Na Hebrejskou univerzitu vstupovat směli, ovšem byl k ní odříznut přístup. Židé si museli pro univerzitu najít nové prostory.

¹⁰⁵Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013)

3.1.1. Československá vojenská pomoc Izraeli

„Že kdyby tu nebyla podpora Československa, já myslím Izrael vůbec neexistoval.“ řekl plukovník izraelského letectva Nori Harel (Obrázek č. 11: Plukovník Nori Harel, s. 54). Tato slova potvrdil profesor Nálevka, „...dodávky československých zbraní do Izraele skutečně přispěly k obratu v té první arabsko-izraelské válce roku čtyřicet osm.“¹⁰⁶ Izraelský velvyslanec v den svého nástupu v úvodní řeči 18. ledna 1950 řekl „izraelský lid nikdy nezapomene na československou pomoc v období boje za svou existenci.“¹⁰⁷ V témže roce vznikl Svaz československo-izraelského přátelství. U kolébky svazu stál ministr financí Václav Kopecký, který se stal později silným antisemitou. Úkolem Svazu bylo podporovat Komunistickou stranu Izraele a všemožně podporovat židovské snahy v budování vlastního státu.¹⁰⁸

Na Libavé se zformovala židovská brigáda, jejímiž členy se stali víceméně českoslovenští občané, nikoliv palestinští či zahraniční Židé.¹⁰⁹ Sovětský svaz chtěl z Blízkého východu vyhnat Brity. Haganu Stalin vnímal jako protibritskou organizaci. Sověti podporovali v podstatě kohokoliv, kdo chtěl dostat pryč Brity z Palestiny a Blízkého východu.¹¹⁰

4.1.1.1 Zbraně

Situaci v dodávání vojenského materiálu komplikoval zákaz dodávky zbraní na Blízký východ.¹¹¹ „...Bylo embargo světový na nás na zbraně a vy jste nám zbraně dodávali a proto říkám, že myslím, že bez vaší pomoci by jsme neexistovali vůbec.“¹¹² Dodávku zbraní kontrolovalo Ministerstvo národní obrany a v nejasných případech ji konzultovalo s Ministerstvem zahraničních věcí. V roce 1947 vláda konzultovala se Sovětským svazem prodej vojenského materiálu a nic nenamítal. Před vznikem Izraele se o nákup zbraní se staral Josef Nash –Nacht, který využíval svých kontaktů hlavně s generálem Helidorem Píkou, jenž ho seznámil s představiteli brněnské Zbrojovky. Se Zbrojovkou jednali též zástupci Jewish

¹⁰⁶Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013).

¹⁰⁷Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54.

¹⁰⁸ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. s. 129 – 130.

¹⁰⁹Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013).

¹¹⁰Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013).

¹¹¹DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993.

¹¹²Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013).

Agency, zaměstnanci izraelské ambasády v Praze a hospodářské organizace.¹¹³ Po roce 1948 obstarávala vše potřebné pro chod izraelské armády sionistická organizace Jewish Agency. Hlavním nákupčím byl pozdější izraelský velvyslanec v Praze Überall-Avriel, ten spolupracoval s Ottou Felixem-Doronem, který obchodně pobýval v Československu, aby obstarával vojenský materiál pro Haganu. Zbraně se nenakupovaly pouze přímou cestou, tedy v Československu, ale i prostřednictvím jiných států – Mexika, Argentiny, Etiopie aj. Nákupčí jednali o smlouvě o prodeji zbraní se zástupci brněnské Zbrojovky a firmami Avie a Škoda. Československo dodávalo zbraně Izraeli i přes mezinárodní zákaz. Tato akce byla vedena Ministerstvem národní obrany, Ministerstvem zahraničí, financí, Státní bankou pod krycím názvem Důvěrné Izrael (DI), jak zmiňuji výše.

Během „pašování“ zbraní do Izraele z Československa pomáhal americký voják – pilot Al Schwimmer, který sháněl letadla, která byla tajně dopravena na československá letiště a odtud opět tajně odvážena pryč. Vznikl tak vzdušný most mezi Izraelem a naší republikou. Akce nesla název Operace Balak.¹¹⁴ Dodávka objednaného zboží byla dopravována z letiště v Žatci do Tel Avivu. Části letadel putovaly na letiště Dov v Tel Avivu, zde se dávaly dohromady a již koncem května 1948 poslány do boje proti egyptským vojskům, která ohrožovaly výše zmíněné město. V této době ještě Československo odmítlo dodávat zbraně Arabům.¹¹⁵ I přes železnou oponu vzletávala americká letadla z letiště Žatec, pod panamskou vlajkou byla tajně přepravována do Československa, zde se nakládalo potřebný vojenský materiál a rozebraná letadla. Z dvaceti pěti objednaných letadel, dorazilo dvacet čtyři, pětadvacáté se zřítilo.¹¹⁶

Pro tuto akci Ministerstvo národní obrany zřídilo zvláštní tábory. Vše bylo financováno v dolarech. Finance získávaly sionistické organizace také sbírkami v Československu.¹¹⁷ Nutno dodat, že Československo si nechalo za zbraně dobře zaplatit,

¹¹³DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 42

ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. s. 129.

¹¹⁴BULÍNOVÁ, Marie – DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel – ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1945 – 1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993. s. 199.

¹¹⁵ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. s. 129.

¹¹⁶BULÍNOVÁ, Marie – DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel – ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1945 – 1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993. s. 199.

¹¹⁷ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 15.

tedy se nekonala žádná altruistická akce z lítosti nad osudem Izraelců, ale čirý obchod.¹¹⁸ David Ben Gurion se v tomto směru vyjádřil v květnu 1950 v parlamentě a doslovně řekl: „...*pochopitelně nikdo nedodává zbraně jako dar a žádá peníze, nikoliv rubly, nýbrž dolary a žádali miliony dolarů...*“¹¹⁹ Do Izraele bylo dodáno odhadem, jak uvádí kniha Masarykovy univerzity v Brně *Zahraniční politika České republiky vůči zemím Blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*, 39 500 pušek, 5 635 lehkých kulometů typu MG-34, 200 lehkých kulometů, cca 76 milionů nábojů nejrůznějších typů kalibru, 84 letadel z toho 35 stíhaček Messerschmitt Bf-109, které vyráběla československá Avia pod označením S-199, 59 britských stíhaček Spitfire Mk.IX. Z uvedeného počtu letadel doletělo do Izraele 80 kusů, dva Spitfire se zřítily a další dvě letadla byla zabavena při nouzovém přistání na ostrově Rhodos.¹²⁰ Miloš Pojar v knize Izrael hovoří o 24 500 puškách, více než 5 000 lehkých kulometech, 200 středně těžkých kulometech a 54 milionech nábojích, 25 stíhaček Messerschmitt československé výroby a 50 kusů Spitfire typu S-89. Dále Československo uzavřelo smlouvu s Etiopií, která byla prostředníkem mezi Československem a Haganou, v hodnotě 750 tisíc amerických dolarů. O poslední oficiální nákup zbraní se Izraelci pokusili v polovině roku 1951, protože kýžené zbraně nezlískali na západě. V té době již republika žádost ignorovala.¹²¹ Pro představu cena jednoho letadla včetně vybavení, munice, vybavení pilota a režijních nákladů přišla Izrael 179.840 dolarů.¹²² Ministerstvo zahraničních věcí zachytilo další pokus o nákup československých zbraní 19. listopadu 1955. Mělo se to uskutečnit prostřednictvím Izraelské letecké společnosti, zastoupené ve Vídni. Izrael měla zájem o tanky, trysková letadla a těžká děla československé výroby. V podstatě měl Izrael zájem o stejné zbraně, jako republika dodávala Egyptu. Za zboží chtěl Izrael platit ve zlatě či ve volných devisách. Tento obchod měl zůstat v tajnosti.¹²³

¹¹⁸ BALÍK, Stanislav – ČEJKA, Marek – RADĚJ, Tomáš - ŠMÍD, Tomáš – UHL, Pavel. *Zahraniční politika České republiky vůči zemím blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2001. s. 13.

¹¹⁹ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 15.

¹²⁰ BALÍK, Stanislav – ČEJKA, Marek – RADĚJ, Tomáš - ŠMÍD, Tomáš – UHL, Pavel. *Zahraniční politika České republiky vůči zemím blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2001. s. 19n.

¹²¹ DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 44

¹²² BULÍNOVÁ, Marie – DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel – ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1945 – 1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993. s.89 – 90.

¹²³ Archiv MZV. SM-T 45 – 63, Sýrie – Nákup zbraní v ČSR, č. 0461/56.

5.1.1.1 Výcvik vojáků v Československu

Československo pomáhalo Židům nejen prodejem zbraní, ale též výcvikem vojáků. Ještě několik dní před vznikem Izraele, 5. května 1948, se Československo zavázalo k zajištění pilotního studiu na československých vojenských školách o velikosti bojového leteckého pluku. Zhruba měsíc po vzniku Izraele, 25. června 1948¹²⁴, podepsal nový stát s Československem dohodu o vytvoření bojové jednotky izraelské armády o síle jedné brigády (1.000 až 1.500 vojáků). Nové vojáky nabíraly sionistické organizace. K výcviku se přihlásilo 1.335 osob.¹²⁵ Dohoda byla podepsána v Pražském hotelu Esplanade za Izrael Ehudem Avrielem a Československo štábním kapitánem Karlem Fantou a kapitánem Vilémem Kahanem. Izrael měl akci zajistit finančně, sehnat dobrovolníky a přepravit je na Blízký východ. Československo se mělo postarat o vojenský materiál, výzbroj a zajistit instruktory, ubytování a výcvikové prostory pro dobrovolníky. Projekt podléhal tomu nejvyššímu utajení. Zasloučení do něj byli pouze nejvyšší představitelé Komunistické strany Československa a samozřejmě její generální tajemník Rudolf Slánský, o němž bude ještě řeč. V tuto dobu byli oslovováni i první možní adepti na výcvik. Někteří byli dotazováni písemně, ale většina jich přicházela dobrovolně, když jim bylo přáteli sděleno, co se chystá. Adepti nejprve dostali pozvání na lékařskou prohlídku. Prošli-li jí, následovalo vyzvání k přihlášení se k vojenské službě. Vše bylo zahaleno rouškou napínavého utajení. Časopis Historie a vojenství píše ze vzpomínek účastníků „...dozvěděli se pouze hodinu, v jakou mají být na určitém nádraží. Tam jim neznámý muž řekl, do jakého vlaku mají nastoupit, ovšem bez určení cílové stanice. Během jízdy vstoupil do kupé jiný člověk, jenž řekl jediné slovo, název nádraží, kde mají vystoupit.“

Izrael potřeboval zoufale cvičit jak pozemní bojové a podpůrné vojsko, letectvo a specializované jednotky. Tady podala pomocnou ruku Československá republika v létě a na podzim roku 1948. Během tohoto období se cvičili parašutisté, tankisté, motorizovaná jednotka, která měla tankovou brigádu, ale byli cvičeni jako jeden celek. Nejprve byla potřeba získat pro Hagana dobrovolníky. Ty oslovoval na území republiky mj. Merkas Leserut Haam, který sháněl dobrovolníky a ještě udržoval kontakty s československou vládou. Merkas též pomáhal s vyřizováním formalit lidem v Československu, kteří emigrovali a poté chtěli žít v Izraeli. Časopis Vojenského archivu v Praze – Historie a vojenství uvádí příklad, jak jeden voják, který sloužil v rámci branné povinnosti jako krejčí vojenských uniforem, si podal

¹²⁴ PEJČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. *Historie a vojenství*. 2011, LX, č. 2. s.8.

¹²⁵ POJAR, Miloš. *Izrael*. Praha: Libri, 2009. s.143n.

přihlášku do Hagany. S pozvánkou k odvodu byl též ponaučen o tajnosti cvičení. Nesměl říct, že posílí počet izraelských vojáků ani doma.¹²⁶

K tomu plukovník Harel dodává „*Kromě toho jsme měli velkou skupinu našich lidí, který tady byli trénovaný u vás. U nás bejvali velitel letky, pak velitel základny, velitel letectva a pak prezidentem Ezer Weizmann.*“ Ezer Weizmann na toto období vzpomíná „*V komunistickém Československu jsme létali na německém stroji. Nosili jsme letecké uniformy Luftwaffe, overaly a padáky, dodnes mám pár německých leteckých bot, které jsme tam dostali. Německých. Ne českých. Právě německé boty, lemované kožešinou na zimu. Potřebovali jsme je později. V zimě devatenáct čtyřicet osm, čtyřicet devět tady v Izraeli. A tak jsme se cvičili boji proti egyptskému letectvu, které mělo britské stíhačky Spitfire, které jsme znali ze služby u RAF.*“¹²⁷

Leci se cvičili v Českých Budějovicích, Olomouci, Hradci Králové, mechanici v Liberci, tankisté v Mikulově. Výsadkáři byli cvičeni ve Stráži pod Ralskem.¹²⁸ Přestože během druhé světové války parašutisté splnili řadu důležitých misí, vláda výsadkáře ustanovila jako samostatnou bojovou jednotku k 28. dubnu 1947, jimž jako první velel plukovník Karel Paleček, náčelník štábu se stal gšt. Rudolf Krzák. Během druhé světové války se setkali s parašutismem, v rámci Židovské brigády, ale nikterak velké zkušenosti to nebyly, protože Britové je takto necvičili. Na výcvik výsadkářů se kladl velký důraz z důvodu zemského reliéfu Blízkého východu. Taktéž parašutisté se cvičili za přísných opatření již od 17. července roku 1948. Členové brigády pocházeli z řad československých, maďarských a izraelských Židů. Dle dohody mělo být vycvičeno během půl roku zhruba sedmdesát mužů. Adepti se nejprve podrobili lékařskému vyšetření fyzické a psychické stránky osobnosti, poté se vzdělávali v teoretické a praktické rovině. Výcvik byl zaměřen na partyzánský boj a samotné seskoky, který byl notně fyzicky náročný. Aspiranti se učili boji muže proti muži, bojovat s různými zbraněmi, práci s trhavinami, umění maskování. Podrobovali se silnému fyzickému zatížení. Budoucí výsadkáři museli hravě ovládat seskok padákem, jeho řízení a snadný dopad na zemský povrch, rychlé sbalení padáku.¹²⁹ Jakýmsi vysvědčením bylo pět seskoků z letadla, za přítomnosti hostů velvyslance Überalla, Felixe, Salomona, Deutsche, Blocha. Seskoky byly naprosto bezchybné. Ve výcvikovém středisku, kam se hosté přesunuli,

¹²⁶ PEJČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. *Historie a vojenství*. 2011, LX, č. 2.

¹²⁷ Přítel Izrael. *Historie cs*. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013)

¹²⁸ Přítel Izrael. *Historie cs*. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013)

¹²⁹ PEJČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. *Historie a vojenství*. 2011, LX, č. 2.

běželi vojíni ukázkový běh přes překážky.¹³⁰ Doposud výcvik probíhal na trenažérech. Vojíni nesměli opouštět ubytovací zařízení, byla zakázána korespondence. Objekt „parašutistické školy“ byl neprodyšně uzavřen jak před civilisty, tak i před ostatními vojáky. Cvičitelé užívali pseudonymů. Ubytovací zařízení se nacházelo též ve Stráži pod Ralskem.

Tankisté se cvičili v Dědicích u Vyškova. Kurz započal v červnu roku 1948, kam se zapsal čtyřicet tři osoby z Československa, Polska, Bulharska a Izraele. Velitelem byl zvolen štábní kapitán Rudolf Švejda. Ani tankový výcvik nebyl výjimkou v utajení, které se však prozradilo československou, nebála bych se označení školáckou chybou, což bylo sdělení vojínům přesné adresy pobytu, kterou rozeslali svým blízkým. Vojáci nefasovali mýdla a boty, ve kterých se měli cvičit. Po dohodě s Izraelci byl kapitán Švejda vyměněn za Alexandera Kesslera, který působil na československé půdě v hodnosti podporučíka. Běžnou praxí bylo, že dosáhl-li voják v izraelské armádě nějaké hodnosti, získal poté v Československu hodnost odpovídající jeho „izraelské“ hodnosti. Členové kurzu se školili na lehkých tancích předválečné československé výroby typu LT vzor 38. Tento tak byl asi nejlepším tankem československé výroby, byl vyráběn ve firmě ČKD Praha ve spolupráci se „Škodovkou“.¹³¹ Budoucí tankisté se učili střílet s tankového kanonu ráže 37 milimetrů děl protipancéřových a nárazových. Museli též umět střílet z kulometu ráže 7,92 milimetru. Výcvik s ostrou střelbou z Dědic přesunuli do obce Libavá. Ještě se Židé učili ovládat samohybný stíhač tanků s kanonem ráže 75 milimetrů. Kromě výcviků na tancích, se dobrovolníci učili základům boje, používání střelných zbraní, hod granátem. Kurz úspěšně ukončili kromě jednoho dobrovolníka všichni. Výcvik byl ukončen k 26. srpnu 1948. Absolventi dostali šestidenní dovolenou, kteří českoslovenští občané strávili u svých blízkých a cizinci ji prožili v Praze. Poté pokračovali výcvikem v Libavé, ale už školení Haganou, či odjeli na frontu.¹³²

¹³⁰ BULÍNOVÁ, Marie – DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel – ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1945 – 1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993. s. 133.

¹³¹ SKŘIVAN, Aleš. On the Nature and Role of Arms Production in Interwar Czechoslovakia 1. *The Journal of Slavic Military Studies*. 2010, roč. 23, č. 4, s. 637.

¹³² PEJČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. *Historie a vojenství*. 2011, LX, č. 2.

3.2 Poválečné Československo

3.2.1. Období let 1945 – 1949.

„ČSR byla vždy věrna demokracii – a to její program pro budoucnost“, řekl Edvard Beneš těsně před tím, než opustil Londýn, aby definoval směřování osvobozeného Československa. Světoví Židé hleděli na Československo se zájmem a sledovali, jak dostojí slověmu prezidenta Beneše a jak naváže na první republiku. Po válce se ze živnostenského Československa stala země, která zestátnila banky, uhelné doly a těžký průmysl. Izraelský tisk podotkl, již v roce 1945, že republika bude existovat na stejné bázi jako Sovětský svaz.¹³³

Holocaust přežila desetina českých a moravských Židů a z toho patnáct tisíc Židů zůstalo naživu.¹³⁴ Po roce 1945 se sionisté snažili za každou cenu odvrátit návrat Židů do států, kde před válkou žili. Usilovali o to, aby Židé hromadně odcházeli do židovské domoviny, což vyjádřili dvěma základními aspekty a sice, šíření komunismu a antisemitismus, který například v Československu existoval již před válkou, během války ho Hitler živil a po válce nebyl zcela vymýcen. Před komunismem varovali zejména podnikatele z důvodu hrozby zabavení majetku. Bylo příhodnější, aby svoji živnost rozvíjeli v Palestině, než například v Československu. Též se snažili zabránit odchodu Židů z Palestiny z důvodu zachování poměru počtu Židů vůči Arabům.¹³⁵

Řešila se otázka židovského majetku. Bylo ustanoveno, že všechny převody zabaveného majetku po 29. září 1938, nenabýly platnosti. Majetek „*pochybných politických osob*“ měl zůstat prozatím v rukou státu. Kdo byla osoba politicky pochybná? O tom se rozhodovalo individuálně případ od případu. Patřili sem Židé, kteří se při sčítání lidu na sklonku 20. let přihlásili k německému a maďarskému občanství. Toto nařízení se vztahovalo i na společnosti, které svůj majetek dobrovolně odevzdaly fašistům atd. Vrácení majetku se mělo řídit zvláštními zákony. Drobným živnostníkům a středním firmám byl majetek navrácen ihned do vlastních rukou nebo jejich dědicům. Velké firmy prošly procesem znárodněním. Situace kolem restituce nacisty zabaveného majetku pravila ve prospěch Židů. Ale jak přesně vrátit zabavený židovský majetek, když například Češi, kteří si podali žádost o

¹³³ Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusalem, 1945 – 52. č., T696M5. Překlad listu sionistů – revizionistů Maškir z 26. června 1945.

¹³⁴ Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusalem, 1945 – 52., č. T696M5. Překlad nezávislého občanského listu Haarec z 5. července 1945.

¹³⁵ Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusalem, 1945 – 52., č. Ad.269/dův/45.

bydlení, nevědomky dostali byt po židovských obyvatelích? Vrátit majetek či jej vyplatit? Jak odškodnit Židy, kteří žijí v Palestině?¹³⁶

Ve sporu o vyhlášení rozdělení Palestiny na židovský a arabský stát, stála československá politika jasně na straně Židů v čele s prezidentem Edvardem Benešem, ministrem zahraničí Janem Masarykem a státním tajemníkem ministerstva zahraničí Vladimírem Clementisem. Přesně rok před vyhlášení státu Izrael sovětský delegát Andrej Gromyko vystoupil v Organizaci spojených národů, kde přišel s návrhem na rozdělení Palestiny.¹³⁷ Postoj Moskvy dávala jasně najevo zápis referentů Bartuška a Jobánka na Ministerstvu zahraničních věcí z 5. července 1954 v Návrhu na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem „...*Sovětský svaz, věren své politice ochrany porobených národů na celém světě, vystoupil proti jakémukoliv koloniálnímu útlaku v Palestině a důsledně hájil právo židovského a arabského obyvatelstva Palestiny na nezávislou státní existenci...*“¹³⁸ Že to Československo s podporou vzniku Izraele myslí vážně, dokázalo ve své účasti ve zvláštním výboru OSN pro otázku palestinskou. Dále bylo členem komise, která měla dohlížet nad ukončení Britského mandátu Palestina. Československo bylo od samého začátku projednávání Palestinské otázky přesvědčeno o správnosti vytvoření samostatného židovského a arabského státu a proto se snažilo přesvědčit slovanské státy o podpoře úsilí o vznik Izraele. Izraelští politici a židovské organizace s vděčností oceňovali československé úsilí. Obraceli se v letech 1945 – 1947 žádostmi o podporu ke vzniku samostatného státu zejména na Jana Masaryka, ministra zahraničí, který choval kladný vztah k Židům. Palestinský tisk vyzdvihoval projev prezidenta Beneše v roce 1946, ve kterém schvaloval vznik Izraele: „*nejlepším řešením židovského světového problému je zřízení samostatného židovského státu.*“¹³⁹

Podpora snah o vytvoření samostatného židovského státu na mezinárodním poli, aktivní angažovanost se staly základem přátelství mezi Československou republikou a rodícím se Izraelem. Jako v každém přátelském vztahu jsou momenty nepochopení, ani ve vztahu československo-izraelském nebylo nebe bez mráčku. Přátelství ovlivňovalo politické dění v Evropě, respektive ve světě. Změna politického režimu v Československu po únoru

¹³⁶ Archiv MZV, Zprávy ZÚ, Jerusale, 1945 – 52., Haarec /list pokrokových, Občanských vrstev v žid. Palestině, soukromý majetek rodiny Sohocken, nepatří žádné straně/píše v nepodepsaném úvodníku dne 25. července 1945: Židovský majetek v ČSR. 4. IX. 1945. č. 809/45.

¹³⁷ DUFEK - Jiří, KAPLAN - Karel, ŠLOSAR - Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 9.

¹³⁸ MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 1.

¹³⁹ DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 10 – 11.

1948. Trnem v oku československého přátelství byli do republiky příchozí německy mluvící Židé, z nichž nikdo neuměl ani slovo česky či slovensky. V rozjitřené době tito lidé opět čelili lynčování, nyní pro svůj německý původ. Byli odsunuti z republiky. Mnozí těmto protiněmeckým náladám padli za obět'. Dalším mráčkem na obloze československo-izraelských vztahů se staly restituce zabaveného majetku Židům nacisty, jejichž vyřešení nebyly snadné, zejména na Slovensku. Přestože vyšlo nařízení prezidenta republiky o navrácení zabaveného majetku nacisty z poloviny května roku 1945, Slovensko nerespektovalo toto nařízení a zhruba o měsíc později vydalo své vlastní nařízení, kde povinnost navrácení arizovaného majetku neukládalo. Na Slovensku pořád přetrvával silný antisemitismus. I po válce pod vedením místních partyzánských skupin se prováděli pogromy Židů. Je otázkou, z jakého důvodu k pogromům odcházelo. Studie Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky Československo a Izrael v letech 1947 - 1953 se táže, co vedlo Slováky k tak silnému nepřátelství vůči Židům. Zdali šlo o podporu slovenské Komunistické strany vůči vítězné Demokratické straně či poškodit vládu nebo důvodem byly pogromy v Polsku a Maďarsku? Každopádně československá vláda dbala na ochranu Židů v republice a dávala si za cíl, pomoci a uchránit Židy prchající z Polska před obrovskými pogromy. Ministerstvo sociální péče, v roce 1946, evidovalo čtyři tisíce židovských uprchlíků. Bylo jasné, že to není konečné číslo. Mluvílo se ještě o dalších sedmdesáti tisících příchozích. Vláda vycházela z morálního hlediska pomoci bližnímu svému. Dovolila bych si tvrdit, že to bylo také z lítosti nad osudem Židů, kteří byli ničeni v nacistických koncentračních táborech a nyní, po válce, kdy by měli žít svůj všední život a zotavovat se z holocaustu, musí čelit silným pogromům. Československá vláda se pouze obávala finančních komplikací pramenících z nákladů na uživení uprchlíků. Republika nepůsobila nejen jako stát, který poskytl azyl uprchlíkům, ale také jako „přestupní stanice“ odkud dále Židé putovali na Západ. Přes Československo odcházeli Židé z Polska, Maďarska a dalších států. Největší problém představovali Židé z Podkarpatské Rusy. Zakarpatská Ukrajina, bývalá součást Československé republiky, podle dohody z roku 1945, se připojila k Sovětskému svazu a ten nedovoľoval emigraci. Mnozí Židé se snažili ilegálně vystěhovat do Československa či přes ni do jiných evropských států. I přes všemožné potíže, byla československá pomoc vysoce hodnocena místními i mezinárodními židovskými organizacemi.¹⁴⁰

¹⁴⁰DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. Československo a Izrael v letech 1947 – 1953. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 12 – 17.

3.2.2. Emigrace do Izraele.

Od roku 1948 do roku 1949 se vystěhovalo, dle izraelských zdrojů, z Československa zhruba osmnáct tisíc občanů. Dokument *Ministerstva zahraničních věcí* uvádí, že tato hromadná emigrace se měla dít bez posvěcení tehdejší vlády. Jelikož československá vláda požádala o půjčku padesáti miliónů dolarů prostřednictvím státu Izrael, který měl tuto půjčku získat za pomoci židovských bankéřů ve Spojených státech, mělo Československo dovolit vystěhování dvaceti tisícům Židům. Doslovně o tom informuje telegram zasláný IV. přednostou ministerstva zahraničních věcí dr. Bystrickým adresovaný dr. Clementisovi na zasedání OSN do Paříže ze dne 10. listopadu 1948, bod č. 6. „*Izrael nás v nejbližších dnech požádá o umožnění a uláhčení vystáhovalectva židov. Během 3 mesiacov by umožnili 20 tisíc našim občanom pristahovanie. – Odôvodnil tým, že Izrael neprijme zpät Arabov a súrne potrebuje osídliť pôdu. Na môj dotaz sdělil, že odvoz majetku nie je podstatnou okolnosťou...*“ Půjčka se měla zprostředkovat prostřednictvím izraelské firmy Solel Boneh. Žádosti bylo vyhověno. Vystěhování se provádělo v hromadných transportech či individuálně, což organizovalo Ministerstvo zahraničních věcí spolu s Ministerstvem práce a sociálních věcí a Ministerstva národní obrany. Židé, maje zájem o vystěhování, se soustředili v tzv. sběrných táborech, odkud byli odváženi do Izraele ve skupinách po 200 – 250 osobách. Jednalo se zejména o lidi schopné vojenské služby s rodinami, kteří absolvovali ve sběrných táborech i vojenský výcvik. Židé, kteří se neúčastnili této hromadné akce, podávali individuální žádosti do kanceláří československých úřadů či izraelského velvyslanectví. Ve většině případů byla emigrace povolena.¹⁴¹ Dbalo se na to, aby se vystěhovaly opravdu jen ty osoby, které již nepřinášeli, či již nemohli přinést Československu žádný užitek, tedy staří lidé, invalidé či děti, kteří již v Izraeli mají rodiny nebo blízké příbuzné. Odejít mohli lidé nemocní a lidé závislí na státních penězích. Opustit republiku mohli osoby ovdovělé, jejichž jediní příbuzní žili v Izraeli. Vystěhování měli zakázané osoby, které se po roce 1945 organizovali či byli členy sionistických organizací organizující vystěhování Židů do ještě tehdy neexistující Izraele, lidé pracující ve výrobním sektoru či vedoucí pracovníci, kteří nahlíželi pod pokličku ať již jako bývalí zaměstnanci či stávající, lékaři, inženýři. Z toho vyplývá, že ani domnělá nepotřebnost pro režim, nezaručoval automatický odjezd do Izraele. Všechny žádosti se musely důsledně prošetřit. Vláda apelovala na to, aby vše bylo definitivně vyřízeno do roku 1953. Důležité bylo neohrozit nikterak pětiletku. Pro ilustraci, jak československé úřady dovolovaly opustit republiku, uvádím rok 1951. K vystěhování se

¹⁴¹ Archiv MZV, fond teritoriální odbory – obecné 1945 – 1954 (dále jen TO-O 1945 - 1954), odbor č. 9, karton č. 1 Izrael.

tehdy přihlásilo tři a půl tisíce osob. Z nich jeden tisíc třicet pět uchazečů vyzvali k žádosti o cestovní pas. Do následujícího roku si vyzvedlo pas čtyři sta šedesát čtyři osob, z nichž visum a pas získalo 8 osob.¹⁴²

3.3 Období nepřátelství

Co zničilo přátelství Československa s Izraelem? Faktorů bylo několik. Začalo to nejspíše prohranými parlamentními volbami Komunistické strany Izraele (KSI), kdy komunisté získali pouhá tři a půl procenta hlasů. Velkou nadějí Praha a Moskva kladla v levicovou stranu Mapam. Volby vyhrála pravicově orientovaná socialistická strana Mapaj v čele s Davidem Ben Gurionem.

Přesné příčiny Stalinova nepřátelství vůči Izraeli nejsou dosud příliš jasné.¹⁴³ Že Izrael není „vhodný stát“ Československu se Stalinovi nedařilo vysvětlit. Československo, zejména ministerstvo financí, mělo zájem na udržení vzájemných vztahů, jelikož Izrael platil za zboží v dolarech a librách. Také prostřednictvím Izraele vláda získávala zboží, které by jinak těžko nakoupila. Stejný názor nesdílelo ministerstvo zahraničního obchodu, které považovalo tento druh obchodu za „pokrytecký“ a ani samotné ministerstvo nebylo ve svém postoji jednotné. Ani izraelská politika nebyla jednoznačná. Na jedné straně se Izraelci snažili zachovat diplomatické a hospodářské styky s Československem a na straně druhé si nechtěli nechávat líbit počínající politiku nepřátelství. Izraelští velvyslanci se mohli umluvit, aby přesvědčili československé soudruhy¹⁴⁴, že půjčka od USA sto milionů dolarů v roce 1949 nemá žádné podmínky.¹⁴⁵

Zklamáním Stalinových předpokladů o vybudování lidově demokratického státu na Blízkém východě a sovětském spojenci proti britskému a americkému imperialismu ztratil v roce 1950 o Izrael zájem. Československo Sovětský svaz následovalo o rok později. Nepřátelství mohlo vyvolat také pozadí sovětsko-jugoslávské roztržky mezi Stalinem a Titem.¹⁴⁶ V podstatě se jednalo o to, že Tito nechtěl stoprocentně následovat sovětský model řízení státu. Titův model byl de facto na půl cesty mezi socialismem a kapitalismem.¹⁴⁷ V letech 1948 – 1950 probíhaly v Československu politické procesy s nekomunistickými

¹⁴² Archiv MZV, fond TO-O 1945 - 1954, odbor č. 9, karton č. 1 Izrael.

¹⁴³ ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. s. 130.

¹⁴⁴ DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 81 - 103

¹⁴⁵ MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54. s. 4.

¹⁴⁶ POJAR, Miloš. *Izrael*. Praha: Libri, 2009. s.144n.

¹⁴⁷ KOTYK, Václav. *Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku*, Praha: Oeconomica, 2009. s. 69 – 76.

představiteli, obžalováni byli i Židé, kteří měli nést vinu za hospodářské potíže v republice a šíření imperialistických idejí ve státě. Politické procesy, do kterých byli zapleteni Židé a izraelští občané, vedly k naprostému ochlazení československo-izraelských vztahů, což vedlo k rozvázání diplomatických vztahů. Ke všemu od poloviny 50. let jako věrný satelit začal dodávat zbraně Egyptu a Sýrii, tedy státům, které ohrožovaly Izrael. V Československu byli cvičeni egyptští důstojníci a tak Izrael brzy nemohl čelit takové převaze, proto se obrátil na Spojené státy americké. Sionismus byl označen za formu titoismu.¹⁴⁸

Sovětskému svazu se nelíbila spolupráce Izraele se Západem, zejména se Spojenými státy americkými, od nichž čerpal finanční půjčky a dary. Totéž se nelíbilo československé vládě, konkrétně podpora nového státu západními sionisty, kteří pořádají každoroční sbírky na podporu Izraele v hodnotě sto miliard dolarů ročně. Dalším trnem v oku byla smlouva mezi Izraelem a Německem „*dohoda o reparacích*“, z 10. září 1952. Izrael na základě této dohody měl dostat během dvanácti let osm set dvacet dva miliard dolarů v německém zboží. Československo v tom vidělo způsob, jak Německo nenápadně pronikne na izraelský trh.¹⁴⁹ Československo zakázalo emigraci Židů do Izraele, což bylo schváleno polybytrem ÚV KSČ ze dne 22. července 1957. Výjimečně vystěhování mohlo být povoleno „*osobám přestárlým a nám neužitečným, mající nejblíží příbuzné v Izraeli*“ Bylo požádáno, aby nebylo povoleno opouštět republiku mladým lidem.¹⁵⁰

Ministerstvo zahraničních věcí na svém tajném zasedání informovalo o ochladnutí československo-izraelských vztahů. Hovořilo se o „*hrubém štvání*“ izraelské vlády a tisku proti Československu, které se prý sice postupně mírnilo, ale přesto se vyjadřoval o republice tak, že to vyvolávalo negativní smýšlení o Československu. Vládě vadil výrok Davida Ben Guriona, že Československo je sovětský satelit a ubezpečila vládu izraelskou, že zhorší – li se vztahy mezi oběma zeměmi, nebude to vinna československá.¹⁵¹ Československým orgánům vadilo poukazování o nedostatcích v republice. Novinářům se vyčítalo, že věnují více pozornosti špatnému zásobování republiky, než vyzdvihování „sociálních pokroků“.¹⁵²

Roztržka mezi státy nabyla též ekonomického rázu. Československu se nelíbil způsob placení, zpoždění plateb a hlavně nedodržení dohody, kde se stanovil odběr skla a porcelánu.

¹⁴⁸ POJAR, Miloš. *Izrael*. Praha: Libri, 2009. s.145n.

¹⁴⁹ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem., č. 414.306/54. s. 1-5.

¹⁵⁰ Archiv MZV, fond TO – T, odbor 9, ref. Koudelka. Vystěhovalectví z ČSSR do Státu Izrael., č. 029.635/64 – 9.

¹⁵¹ Archiv MZV, fond TO – T, 1945 - 1950, odbor 9, ref. Koudelka. Zpráva o protestu proti urážkám ČSR., č.068/60.

¹⁵² Archiv MZV, fond TO - T, 1945 - 1955, odbor AO, Návštěva izraelského redaktora. č.386/dův/54.

Podezřelou jim se zdála být poptávka Izraele po cukru a podobných surovinách.¹⁵³ Izraelské velvyslanectví zaměstnávalo členy, kteří hovořili česky či slovensky a kdysi v ČSR žili a měli v republice příbuzné nebo zde studovali. Členové ambasády udržovali styky s československými židovskými obcemi a sionistickými organizacemi v republice. Vláda je podezřívala z napojení na „americké imperialisty“. Též je vinila z přesahování svých kompetencí a diplomatických práv. Jako příklad uvádí *Ministerstvo zahraničních věcí* ve svém zápise zásah diplomatů do interních záležitostí Československé republiky. Konkrétně se vyjadřuje pouze ve věci československého občana zatčeného v Izraeli, který měl být vyšetřován pro kolaboraci s nacisty. Izraelské velvyslanectví si vyžádalo důvěrné spisy a provádělo šetření v této věci. O více případech se ministerstvo nezmiňuje.¹⁵⁴ V únoru 1953 se zpřetrhaly československo-izraelské vztahy. Sovětský svaz zakázal vývoz československých zbraní do zemí mimo Sovětský svaz a jeho satelity. Zájem o zbraně z Československa byl ovšem veliký. Přes zákaz SSSR Československo dodalo zbraně do Guatemaly na jaře roku 1954. O zbraně projevil zájem Libanon, Ekvádor, Irák.¹⁵⁵ Také prodávalo zbraně Egyptu, který na rozdíl od Izraele platil bavlnou.¹⁵⁶

Izraelská ambasáda v Praze byla jednou z nejsledovanějších adres ve městě. Státní bezpečnost sledovala se zájmem jakékoliv dění kolem velvyslanectví a snažila se odhalit izraelské protistátní živly. Aktivita Izraelců vůči republice měla, dle komunistické paranoie, rozvracet československo-arabské přátelství. Oba státy se snažily spolupracovat při soudním procesu v roce 1960 s Adolfem Eichmannem. Československo bylo ochotno poskytnout důkazy usvědčující Eichmanna z válečných zločinů, které prováděl na území Protektorátu Čechy a Morava, které nakonec neposkytlo. Téhož roku se zamítlo jmenování československého velvyslance v Izraeli s odkazem na izraelsko-neměcké vztahy.¹⁵⁷

V tuto dobu se obnovil antisemitismus. Byly zakázané náboženské obřady, omezená činnost synagog. Židé se tu cítili pod tlakem, a když politika uvolnila své otěže, požádali o vystěhování do Izraele.¹⁵⁸

¹⁵³ Archiv MZV, fond TO - T, 1945 - 1955, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem., č. 414.306/54. s. 4.

¹⁵⁴ MZV, fond TO-T 1945 - 1955, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem., č. 414.306/54.

¹⁵⁵ ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. s. 130.

¹⁵⁶ Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013)

¹⁵⁷ ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. s. 130.

¹⁵⁸ Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013)

3.3.1. Proces s Rudolfem Slánským

Zinscenovaný soudní proces s bývalými vysoce postavenými komunistickými představiteli, židovského původu, bychom mohli chápat jako obnovení antisemitismu v Československu. Mohlo by se i zdát, že tento antisemitismus byl strojen, chcete-li nařízen Sověty z důvodu ukončení náklonu k Izraeli. Také vyvstává otázka, zdali soudní řízení se Slánským (Salzmannem¹⁵⁹), Fischlem a dalšími lidmi, většinou Židy, se konal pro „vyčištění“ strany a náhodou výše zmínění byli židovského původu nebo se jednalo a priori o projev protizidovské nálady.¹⁶⁰ V období nepřátelství vůči Izraeli se v Československu znovuobnovil antisemitismus. Sionisté byli označeni za buržoazní rozvraceče státu napojeni na USA s jediným cílem zničit Československo. Pojem sionista se stal nadávkou a mohl jím být každý Žid bez ohledu na to, zda vůbec členem nějaké sionistické organizace byl.¹⁶¹

Za mřížemi se ocitli hlavní představitelé levicového směru sionismu Mordechai Oren (Obrázek č. 9: Mordechai Oren, s. 53) a Šimon Ornstein.¹⁶² Tito dva Židé se ocitli ve zkonstruovaném procesu ve věci „*protistátního spikleneckého centra*“ s generálním tajemníkem Komunistické strany československé (KSČ) Rudolfem Slánským, jenž byl obviněn z protistátního spikleneckého počínání, napojení na Američany, Angličany, Izraelce a Titovce¹⁶³, a dalšími třinácti komunistickými funkcionáři. „*Podváděli stranu a její volené orgány. Podváděli předsedu strany Klementa Gottwalda. V případě potřeby se dokázaly zahalovat kouřovou clonou. Když se ozývaly hlasy lidu proti sionistům, spustili pokřik nebezpečí antisemitismu, aby zakryli, že prosazují třídní zájmy židovské buržoazie a spojují se přes světový sionismus s americkým imperialismem*“ To jsou slova ze soudního procesu s Rudolfem Slánským. Paradoxem je, že Slánský nebyl sionistou ani věřícím Židem.¹⁶⁴ Oren a Orstein museli dosvědčit styky obžalovaných se styky se sionistickými organizacemi a s Izraelem. Měli se tajně setkat v roce 1947 ve Washingtonu a vytvořit tzv. Plán Morgenthau-Acheson s Trumanem, Achesonem, Morgenthauem, Benem Gurionem a Saretem a jednat o budoucích vztazích Izraele a USA, ty přislíbily uznání Izraele a finanční výpomoc ve výši sto

¹⁵⁹ VAKSBERG, Arkady. *Stalin proti Židům*. Praha: Pavel Dobrovský – Beta s.r.o., 2011. s. 202.

¹⁶⁰ VEBER, Václav a Kolektiv. *Židé v novodobých dějinách*. Praha: Karolinum, 1997, 153 – 158.

¹⁶¹ TYDLITÁTOVÁ, Věra. Antisemitismus 1. In: *blog.iDnes.cz*. 2012 Dostupné z: <http://tydlitova.blog.idnes.cz/c/290372/Antisemitismus-1.html>, (citace 21. duben 2012).

¹⁶² DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakl. Doplněk, 1993. s. 17 - 21.

Zápis jména Ornstein se liší v pramenech. Ministerstvo zahraničních věcí jej zapisuje jako Ornstein, kniha Československo 1945 – 1953 ho zapisuje jako Ohrenstein. Ve své práci se budu přiklánět k verzi Ministerstva zahraničních věcí.

¹⁶³ MZV, fond Teritoriální fondy – tajné (dále jen TO-T), odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54.

¹⁶⁴ Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálevka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/> (citace 15. duben 2013)

milionů amerických dolarů za určitých podmínek. Američané požadovali vybudování ve městě Haifa vojenský přístav, který v případě americko-sovětského konfliktu bude sloužit Američanům, izraelská armáda bude podmíněná Spojeným státem a vysocí důstojníci se odjedou cvičit do USA. Dále měl Izrael předstírat neutralitu do doby, kdy nedojde k ozbrojenému konfliktu mezi USA a SSSR a díky této neutralitě mohl navázat diplomatické vztahy s východním blokem a v lidových demokratických státech provádět špionáž. Oren po návratu Ben Guriona odcestoval do Tel Avivu na schůzku sionistů, kde se mělo domluvit plnění plánu.¹⁶⁵ V roce 1953 byl Ornstein, člen Hagany, odsouzen na doživotí a Oren, člen levicové strany Mapam, k patnácti letům odnětí svobody.¹⁶⁶ Soudní přelíčení se konalo 20. až 27. listopadu 1952 v pražském Pankráci.¹⁶⁷ Soudní proces sledoval intenzivně izraelský tisk. Přelíčení strhlo vlnu nevole v Izraeli a vyvrcholilo pumovým atentátem na budovu velvyslanectví Československé republiky 4. prosince roku 1952. Izraelské velvyslanectví reagovalo na rozsudek v roce 1953 rozladěním. Vadilo jim, že nebyl nikdo přizván na soudní přelíčení a ani je nikdo neinformoval o situaci, v jaké se jejich občané nachází. Načež byli o rozsudku informováni až dvacet jeden den po usnesení soudu. Velvyslanectví požádalo o zaslání úplného znění rozsudku. Opakovaně žádalo a možnost návštěvy odsouzených, čemuž nebylo vyhověno. Izraelská strana požadovala zasílání soukromé pošty, peněz a balíčků, kterým se nevyhovělo z důvodu dobré stravy vězňů či možnosti zakoupení další stravy posílanými penězi. Problémy mezi státy se začaly objevovat i na poli hospodářském.¹⁶⁸ Věznění těchto dvou Izraelců bude později předmětem jednání mezi Československou republikou a Izraelem, o čemž bude ještě řeč.

Slánský byl odsouzen k smrti 27. listopadu 1952 oběšením. Rozsudek byl vykonán třetí prosincový den téhož roku. Politické uvolnění v 60. letech vedlo k rehabilitování politických vězňů. Justice Slánského a dalších osob zainteresovaných v procesu bylo v roce 1963 zproštěno viny a plně rehabilitováno o pět let později.¹⁶⁹

¹⁶⁵ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54.

¹⁶⁶ POJAR, Miloš. *Izrael*. Praha: Libri, 2009. s. 144 - 145.

¹⁶⁷ TYDLITÁTOVÁ, Věra. Antisioinismus 1. In: *blog.iDnes.cz* Dostupné z: <http://tydlitova.blog.idnes.cz/c/290372/Antisioinismus-1.html>. (citace 21. duben 2013).

¹⁶⁸ Archiv MZV, fond TO-T, odbor AO/2, ref. Bartušek, Jobánek. Návrh na úpravu vzájemných vztahů mezi ČSR a Izraelem. č. 414.306/54.

¹⁶⁹ McDERMOTT, Kevin. „Polygony of Voices“? Czech populár Opinion and the Slánský Affair. *Slavic Review*. Vol. 67, No. 4 (Winter 2008). s. 840.

3.4 Snaha o obnovení vztahů.

V polovině 50. let, po smrti Stalina, došlo k znovunavázání sovětsko-izraelských vztahů v prosinci roku 1955, které se kladně vyvíjely. Podobně na tom byly i ostatní lidově demokratické republiky. Došlo k navázání obchodních a diplomatických vztahů. Výjimkou zatím bylo ČSR, ovšem i zde byla snaha tuto situaci napravit. Byly vypracovány čtyři body, které měly vzájemné vztahy řešit. Mělo se jednat o splacení starých bilaterálních finančních závazků. Československé povinnosti činily k 1. červenci 1954 vůči státu Izrael 9.740.000 Kč a pohledávky Izraele k Československu byly téměř na korunu o milion vyšší.¹⁷⁰ Došlo k navázání nových obchodních vztahů. O obnovu československo-izraelského přátelství se vláda snažila i na poli kulturním. Jednalo se o uspořádání filmového festivalu československého filmu v Izraeli, pozvání izraelských hudebníků do republiky. Podobné snahy můžeme sledovat i ve sportovních aktivitách. Vláda podporovala emigraci členů rodin, kteří již dříve emigrovali do Izraele. Jednalo se o propuštění z vězení Žida Mordechaie Orena a Ornsteina. V 60. letech vydalo ministerstvo zahraničních věcí vyjádření o odškodnění Orena za věznění, jelikož byl zproštěn obžaloby. Ve vězení pobýval od 31. prosince 1951 do 13. května 1956. Měl nárok na náhradu za trest odnětí svobody a propadnutí majetku, dále na náhradu ušlého zisku. Do Československa mohli na návštěvu izraelští občané, židovské obce v Československu se mohli zúčastnit Světového židovského kongresu. V polovině 50. let přijali neoficiální pozvání zaměstnanci Ministerstva zahraničních věcí do levicově orientovaného kibucu Lehavov Chaviva. Mělo to být vyjádření vstřícného kroku k znovunavázání československo-izraelských vztahů. Kibuc slavil pět let svého založení. Žilo zde mnoho Čechoslováků. Tento kibuc byl založen na počest slovenské parašutistky zabitě nacisty během druhé světové války. Lehavov Chaviva se vyznačoval jedním prazvláštním tajemstvím. Chovali se zde vepři.¹⁷¹

Snaha o obnovení dobrých vztahů trvala až do vypuknutí Šestidenní války v roce 1967. Již v polovině 60. let se Ústřední výbor Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) rozhodl o pasivitě vztahů s Izraelem a minimalizovat obchodní vztahy. Ekonomická bilance zůstala taková, že Československo dlužilo Izraeli přes tři miliony korun. Všechny státy východního bloku, kromě Rumunska, přerušilo s Izraelem veškeré diplomatické styky v roce 1967.¹⁷² Vláda se k tomuto vyjádřila oficiálně tvrzením, že izraelská vláda nerespektuje

¹⁷⁰ Archiv MZV, TO-T, odbor AO/2, ref. Louda. Porada o Izraeli na MZV na dne 31.8.1955. /Rozeslání záznamů MF a MZO/. /Zaslání III. a IV. přílohy z usnesení PB MF/Příloha IV.

¹⁷¹ MZV, TO-T, odbor AO, Návštěva Chargé d' affaires v kibucu Lehavot Chaviva. č. 385/dův/54.

¹⁷² POJAR, Miloš. *Izrael*. Praha: Libri, 2009. s. 146 – 148.

rezoluci OSN z 6. a 7. června 1967 o zachování míru na blízkém východě a otevřeně zprávou do tisku požádala Izrael o ukončení bojů. Československo oznámilo, že roztržka „*ohrožuje vztahy mezi ČSSR a Izraelem.*“¹⁷³ Během okupace Československa armádami varšavské smlouvy roku 1968 odešlo z republiky čtyři tisíce Židů, z nichž většina odešla do Izraele. Od nástupu Gustáva Husáka do prezidentského úřadu, v roce 1969, byly zakázány veškeré styky s Izraelem včetně občanských. Izraelci nesměli do Československa a naopak.¹⁷⁴

¹⁷³ Archiv MZV. fond SM – T 1945 – 1963, odbor nečitelný, ref. Jobánek. Izrael – přerušení styků. č. 024315/67.

¹⁷⁴ Přítel Izrael. Historie cs. Dramaturg Čestmír Franěk. Hovoří Vladimír Nálečka, Miloš Pojar, Jiří Rajlich. Online na: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/>

4 Závěr

Zlomovým bodem v aktivní snaze o vybudování židovského státu spatřuji v roce založení Světové sionistické organizace Theodorem Herzlem v roce 1897. Tak se pomalu začala formulovat i politika sionistů, se kterou mohli jednat s tehdejšími mocnostmi o svých úmyslech. Tyto snahy zpomalily světové války. Větší zásah způsobila druhá světová válka, která byla, na rozdíl od té první, vedena z německé strany s cílem zničit židovskou populaci. Po válce se tlak židovské veřejnosti na vytvoření vlastního státu zvýšil. Po celou dobu sionistických snah se našlo mnoho odpůrců, kteří novému státu nepřáli. Byli to ortodoxní Židé, jenž toto snažení označili jako herezi, a Arabové, kteří říkali, že je Židé okrádají. Čtrnáctého května 1948 byl vyhlášen Stát Izrael. Arabské státy nový stát okamžitě napadly. Během války Československo pomáhalo Izraeli dodávkami zbraní a výcvikem nových vojáků.

Díky této práci jsem si ucelila poznatky, které jsem získala během života a pochopila obě strany – jak arabskou, tak i židovskou. Pochopila jsem důvody obou stran v nárokování si palestinského území. Netroufám si však rozhodnout, či nároky jsou oprávněnější, jestli Židů, kterým bylo toto území slíbeno Bohem, nebo Arabům, kteří toto území osidlují od dob vzniku islámu v 7. století občanského letopočtu. Je to sporné a dalo by se na toto téma dlouho debatovat, troufám si říci, že bychom se absolutní pravdy nedobrali. Hlavní otázku, kterou jsem si kladla, byla úloha Československa při vzniku státu Izrael. Úsilí, které bylo vynaloženo v prospěch Státu Izrael, přirovnal již prezident Masaryk ke snažení Čechů v rámci rakousko-uherské monarchie o vlastní stát. S touto myšlenkou souhlasím, protože během svého studia této problematiky jsem narazila na určitá podobenství. Nicméně bych to nebrala jako odraz ve vodě, nýbrž jen jakousi minimální podobnost, jelikož se domnívám, že kdyby nebylo antisemitismu, o nový stát by se aktivně nikdo nesnažil. Snad i holocaust uspořádal snahy Židů o vlastní stát. Události po únoru 1948 se nezdály být ohrožující pro další

rozvoj československo-židovských vztahů. Československo však už nebylo „tvůrcem“ své zahraniční politiky a vše se odvíjelo od vůle Sovětského svazu, který nejdříve židovský stát podporoval. Posvětil československé vládě vojenskou pomoc a nechal rozvíjet se vztahy mezi Československem a Izraelem. Nesoulad izraelské a sovětské politiky znamenal konec československo-izraelského přátelství. Smrtí Stalina se obě strany snažily opět navázat, kde dříve přestaly. Nicméně, tento stav mohl být kdykoliv znovu změněn sovětskou vůlí. Vazby mezi oběma státy se přetrhaly v roce 1967. V této souvislosti jsem nucena také přemýšlet o tom, jak by vypadala československá zahraniční politika vůči Izraeli, kdybychom nebyli součástí tzv. východního bloku.

5 Přílohy

Balfourova deklarace:¹⁷⁵

*Foreign Office
November 2nd, 1917*

Dear Lord Rothschild,

I have much pleasure in conveying to you. On behalf of His Majesty's Government, the following declaration of sympathy with Jewish Zionist aspirations which has been submitted to, and approved by, the Cabinet:

His Majesty's Government view with favour the establishment in Palestine of a national home for the Jewish people, and will use their best endeavours to facilitate the achievement of this object, it being clearly understood that nothing shall be done which may prejudice the civil and religious rights of existing non-Jewish communities in Palestine, or the rights and political status enjoyed by Jews in any other country.

I should be grateful if you would bring this declaration to the knowledge of the Zionist Federation.

Yours,

Arthur James Balfour

¹⁷⁵ The Balfour Declaration: In Depth: Israel and the Palestinians: key documents. In: *BBC News* [online]. 29. listopad, 2001 [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/1682961.stm

5.1 Izraelské státní znaky

Obrázek č. 1: Vlajka

Pramen: www.velebny.cz. Dostupné z: <http://www.velebny.cz/tistena-vlajka-izraele> (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 2: Státní znak

Pramen: Státní znak Izraele. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_znak_Izraele (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 3: Slova hymny

Pramen: Izraelská hymna. Dostupné z
http://cs.wikipedia.org/wiki/Izraelsk%C3%A1_hymna
(citace 20. duben 2013)

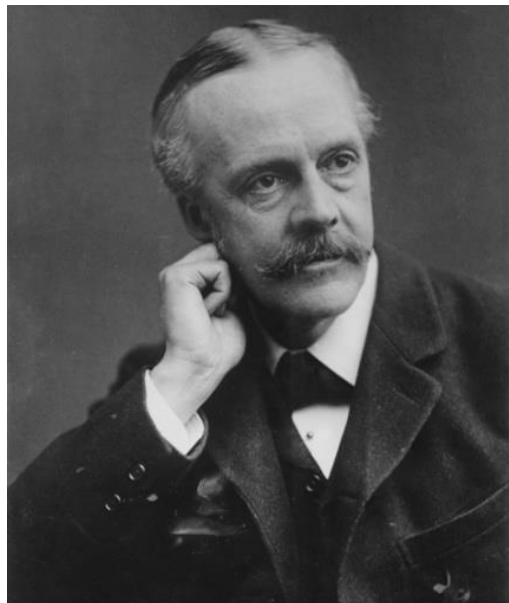
5.2 Osobnosti

Obrázek č. 4: Theodor Herzl

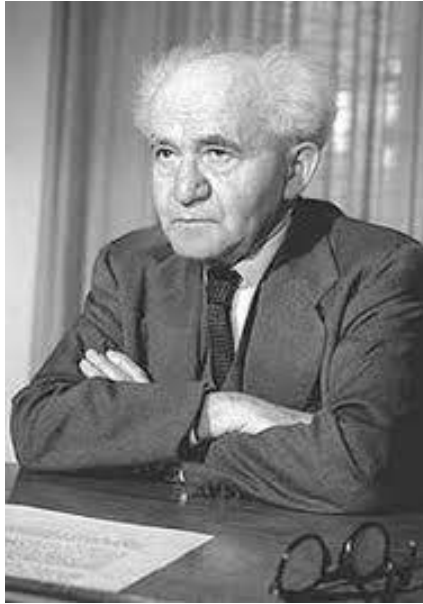
Pramen: webová stránka www.codoh.com. Dostupné na <http://codoh.com/sites/default/files/jhr-18-1-brownfeld1-1.jpg> (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 5: Arthur Balfour

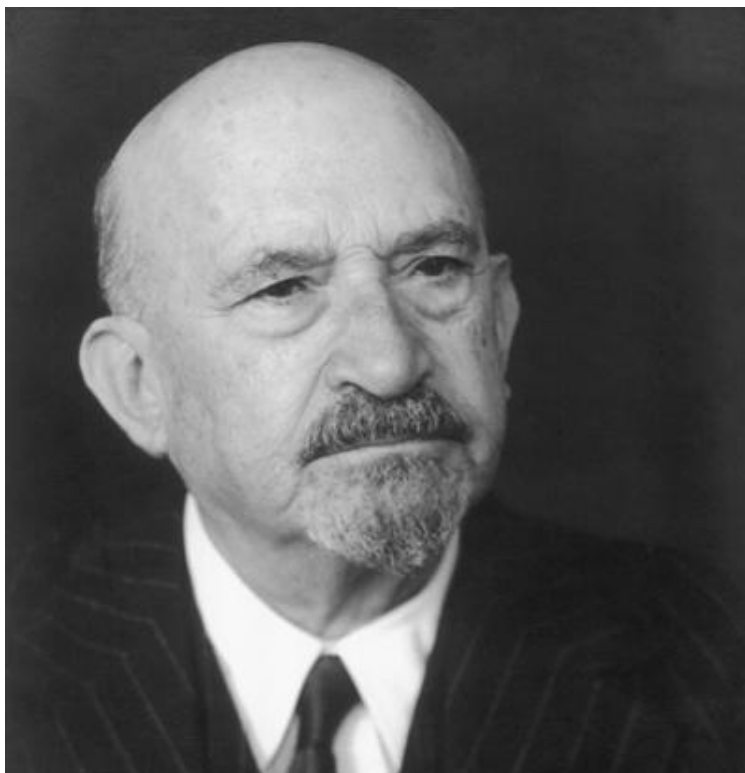
Pramen: webová stránka <http://en.academic.ru> Dostupné z: <http://en.academic.ru/dic.nsf/enwiki/100797> (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 6: David Ben Gurion

Pramen: <http://dbgcrwbyo.webs.com/>
Dostupné z: <http://dbgcrwbyo.webs.com>
(citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 7: Chaim Weizmann

Pramen: Dr. Chaim Weizmann. Dostupné z:
[http://wis-wander.weizmann.ac.il/chaim-weizmann#.UXBkKbWeNIo.](http://wis-wander.weizmann.ac.il/chaim-weizmann#.UXBkKbWeNIo)
(citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 8: Rudolf Slánský

Pramen: Před 59 lety byl popraven "agent imperialismu" Rudolf Slánský. Dostupné z: <http://www.vasevec.cz/vip-blogy/pred-59-lety-byl-popraven-agent-imperialismu-rudolf-slansky> (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 9: Mordechai Oren

Pramen: Mordechai Oren. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Mordechaj_Oren (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 10: Irgun Zvei Leumi

Pramen: Image of the Jewish Irgun And Lehi Gangs. Dostupné z <http://anaconda-manifesto.blogspot.cz/2010/05/image-of-jewish-irgun-and-lehi-gangs.html> (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 11: Plukovník Nori Harel

Pramen: IMG rádio. Dostupné z: <http://img.radio.cz/pictures/ctk1303/harel.jpg> (citace 20. duben 2013)

Obrázek č. 12: Den Hagany (1949)

Plakát Izraelských ozbrojených sil s výrokem Davida Ben Guriona „Dokud trvá nebezpečí války a dokud národy budou křížit meče proti sobě, je naší povinností chránit mír v naší zemi silou izraelských zbraní“

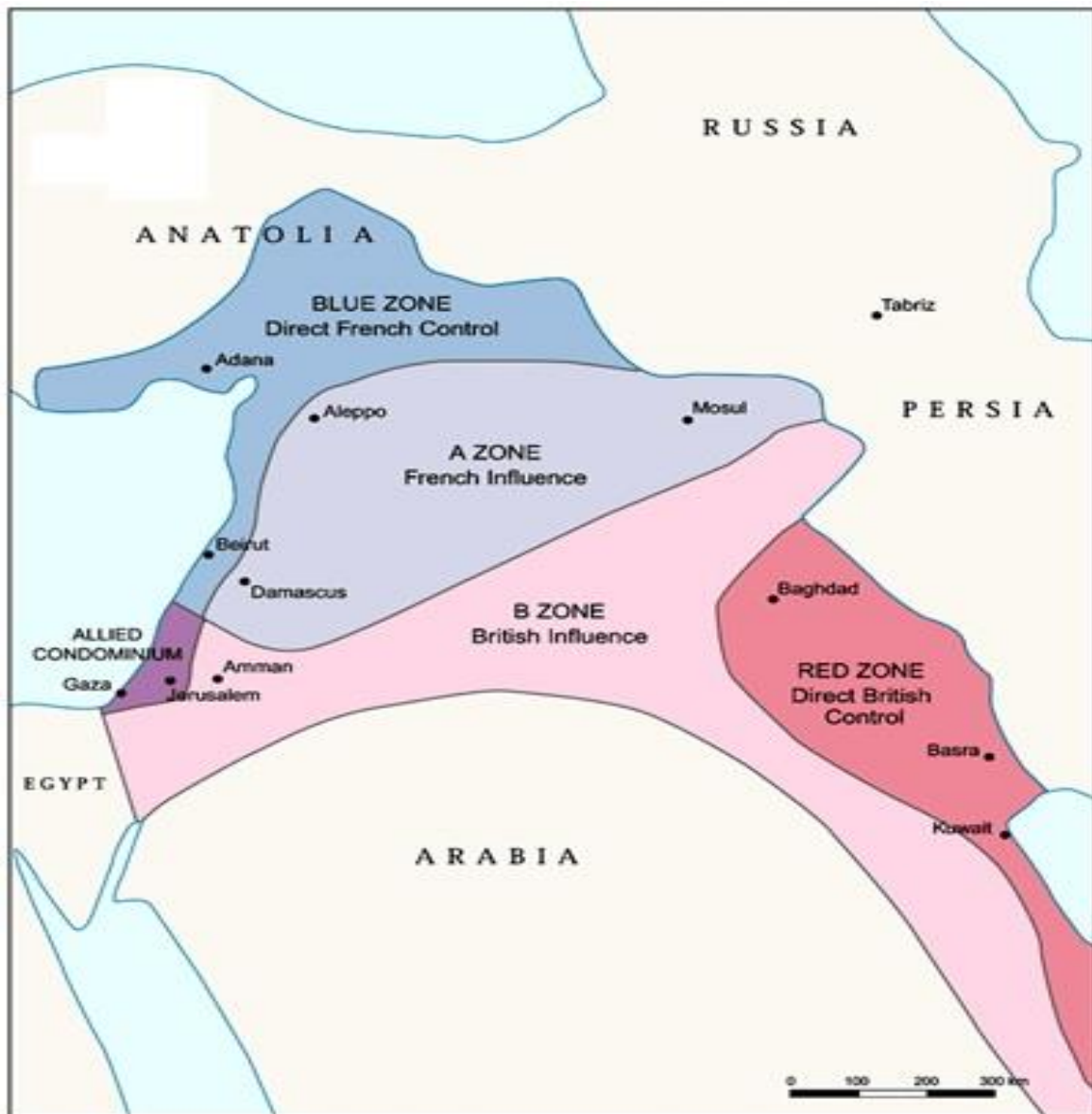
Pramen: The Palestine Poster Project.

Dostupné z <http://www.palestineposterproject.org/poster/hagana-day-1949>

(citace 20. duben 2013)

5.3 Mapy

Mapa č. 1: Sykes-Picotova dohoda

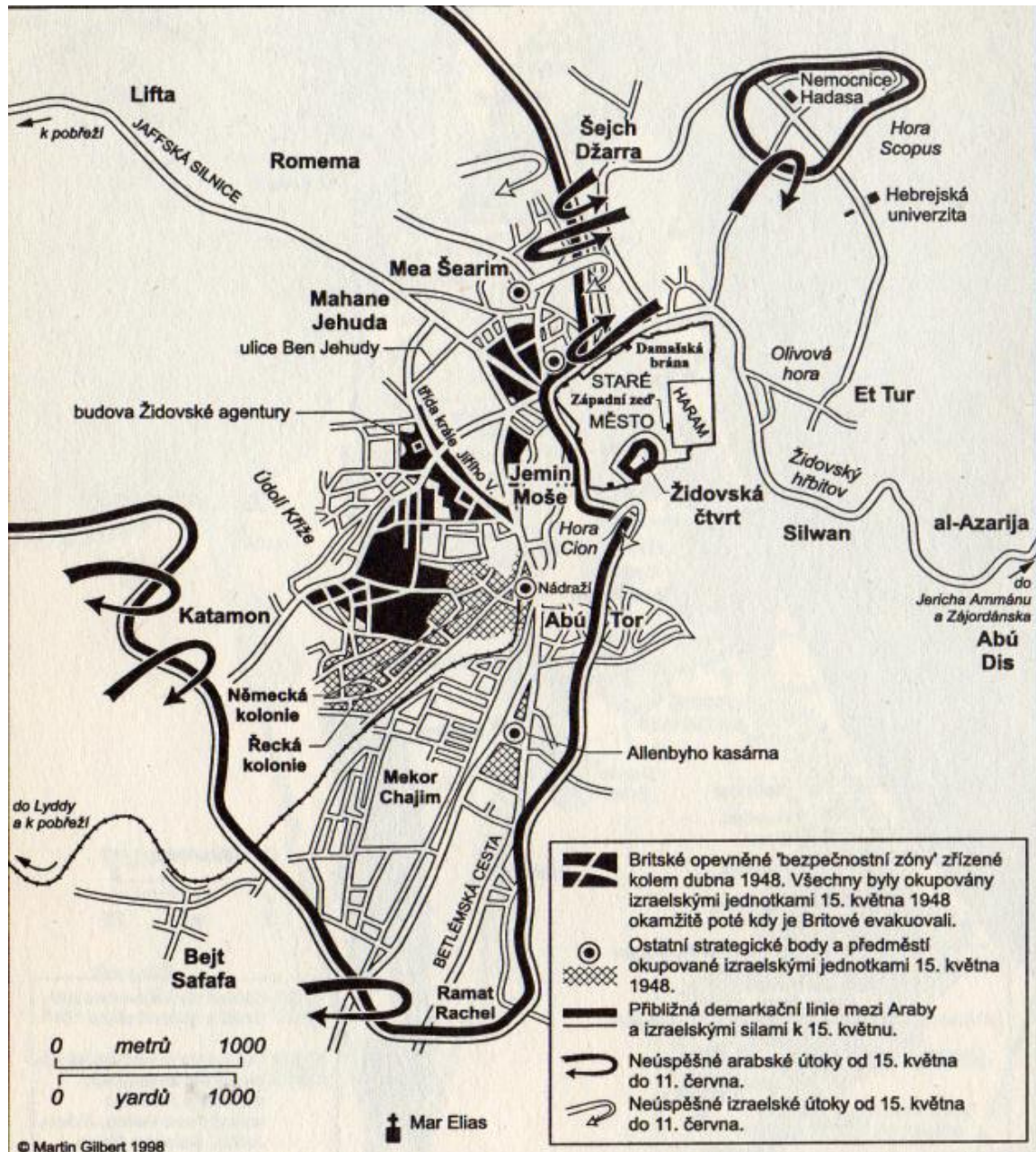
Pramen: Britský mandát Palestina aneb je možné vylešti problém Blízkého východu? Dostupné z: <http://zeviksnews.blogspot.cz/2012/03/britsky-mandat-palestina-anebo-je-mozne.html> (citace 20. duben 2013)

Mapa č. 2: Plán rozdělení Palestiny OSN (1947)

Pramen: Britský mandát Palestina aneb je možné vylešti problém Blízkého východu? Dostupné z: <http://zeviksnews.blogspot.cz/2012/03/britsky-mandat-palestina-anebo-je-mozne.html>.
(citace 20. duben 2013)

Mapa č. 3: Jeruzalém během války o nezávislost v roce 1948

Pramen: GILBERT, Martin. *Israel. Dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002, s. 612.

5.4 Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Vlajka.....	49
Obrázek č. 2: Státní znak.....	49
Obrázek č. 3: Slova hymny	50
Obrázek č. 4: Theodor Herzl	51
Obrázek č. 5: Arthur Balfour	51
Obrázek č. 6: David Ben Gurion	52
Obrázek č. 7: Chaim Weizmann	52
Obrázek č. 8: Rudolf Slánský	53
Obrázek č. 9: Mordechai Oren.....	53
Obrázek č. 12: Irgun Zvei Leumi.....	54
Obrázek č. 13: Plukovník Nori Harel.....	54
Obrázek č. 14: Den Hagany (1949)	55

5.5 Seznam map

Mapa č. 1: Sykes-Picotova dohoda.....	56
Mapa č. 2: Plán rozdělení Palestiny OSN (1947)	57
Mapa č. 3: Jeruzalém během války o nezávislost v roce 1948.....	58

6 Seznam použité literatury

Nevydané prameny

Archiv Ministerstva zahraničních věcí

fond teritoriální odbory – obecné, karton Izrael, Palestina

fond teritoriální odbory – tajné, karton Izrael, Palestina

fond SM-T 45 – 63, Sýrie – Nákup zbraní v ČSR

Literatura

AILSBY, Christopher. *Třetí říše den po dni*. Praha: Naše vojsko s r. o, 2005

AVINERI, Šlomo. *Zrození moderního sionismu*. Praha: Sefer, 2001.

BALÍK, Stanislav – ČEJKA, Marek – RADĚJ, Tomáš - ŠMÍD, Tomáš – UHL, Pavel. *Zahraniční politika České republiky vůči zemím blízkého východu, Zakavkazska a Střední Asie*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, Mezinárodní politologický ústav, 2001.

BEDNAŘÍK, Petr. *Židé v Čechách: Sborník ze semináře konaného v říjnu 2006 v Liberci*. Praha: Židovské muzeum v Praze, 2007

BROŽ, Ivan. *Arabsko-izraelské války 1948 – 1973*. Praha: Epoque, 2005

BULÍNOVÁ, Marie – DUFEK, Jiří – KAPLAN, Karel – ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1945 – 1956*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci s Historickým ústavem České armády a se Státním ústředním archivem, 1993.

ČEJKA, Marek. *Izrael a Palestina. Minulost, současnost a směřování blízkovýchodního konfliktu*. Brno: Barrister & Principal, 2010.

ČEJKA, Marek. *Dějiny Moderního Izraele*. Praha: Grada Publishing, 2011.

DUFEK, Jiří - KAPLAN, Karel - ŠLOSAR, Vladimír. *Československo a Izrael v letech 1947 – 1953*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR v nakladatelství Doplněk, 1993.

EMMERT, František. *Holocaust*. Brno: Computer Press, 2006.

- GILBERT, Martin. *Izrael – dějiny*. Praha: Jiří Buchal – BB art, 2002.
- GOMBÁR, Eduard. *Moderní dějiny islámských zemí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 1999.
- HAUMANN, Heiko. *Dějiny východních Židů*. Praha: Votobia, 1997
- HERZL, Theodor. *Židovský stát*. Praha: Academia, 2009.
- KRUPP, Michael. *Sionismus a stát Izrael. Historický nástin*. Praha: Vyšehrad, 1998. s. 42
- LIŠKA, Vladimír. *Nejděsivější místa české historie*. Praha: XYZ, 2012
- MUZIKÁŘ, Josef a kolektiv autorů. *Palestinská otázka. Vznik a vývoj do konce první arabsko-izraelské války v roce 1949*.
Praha: Academia, nakl. Československé akademie věd, 1983.
- NEWMAN, Ja'akov, SIVAN, Gaviri'el. *Judaismus od A do Z. Slovník pojmů a termínů*. Praha: Sefer, 1992.
- OSTŘANSKÝ, Bronislav. *Malá encyklopedie islámu a muslimské společnosti*. Praha: Libri, 2009.
- POJAR, Miloš. *Izrael*. Praha: Libri, 2009.
- SCHULZE, Kristen E. *Arabsko-izraelský konflikt*. Brno: CPress, 2012
- TERNER, Erich. *Dějiny státu Izrael*. Pardubice: Nakladatelství Kora, 1991.
- TERNEROVI, E. a E. *Stát Izrael. Malá země velkých problémů*. Praha: Orbis, 1950.
- VEBER, Václav a Kolektiv. *Židé v novodobých dějinách*. Praha: Karolinum, 1997.
- YEGAR, Moshe. *Československo sionismus izrael. Historie vzájemných vztahů*. Praha: Victoria Publishing, a. s. a East Publishing, s r. o., 1997.
- ZÍDEK, Petr – SIEBER, Karel. *Československo a Blízký východ v letech 1948 – 1989*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009.

Periodika

KANYAR - BECKEROVÁ, Helena. Nový Mojžíš v Basileji. *Literární noviny*. 17. září 1997, č. 37. s. 3.

McDERMOTT, Kevin. „Polygony of Voices“? Czech popular Opinion and the Slánský Affair. *Slavic Review*. Vol. 67, No. 4 (Winter 2008).

PJEČOCH, Ivo. Výcvik příslušníků brigády Hagana v Československu. *Historie a vojenství*. 2011, LX, č. 2

PETRÁČEK, Zbyněk. Izrael: Se šedesátkou na krku. *Roš Chodeš*. 2008, roč. 70, č. 5.

Podle článku Paula Benaima připravil jd. *Roš Chodeš*. roč. 72, č. 9.

SKŘIVAN, Aleš. On the Nature and Role of Arms Production in Interwar Czechoslovakia 1. *The Journal of Slavic Military Studies*. 2010, roč. 23, č. 4.

TÓTH, Andrej - NOVOTNÝ, Lukáš – STEHLÍK, Michal. Národnostní menšiny v ústavněprávním rámci první Československé republiky (1918 - 1938). *Historický obzor*. 2011, XI.-XII.

Zvukové nosiče

HARLAN, Veit. *Jud Süß*. Archiv DVD: 2007.

WEBEROVÁ, Kateřina. *Světová náboženství očima profesora Hanse Künga. Židovství. Díl 5*. DVD- ROM. Film export, 2008.

Internetové stránky

Pořad České televize Historie cs. Téma: Přítel Izrael

<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10150778447-historie-cs/207452801390014/>

The Jewish Virtual Library: <http://www.jewishvirtuallibrary.org>

Ústava Československé republiky r. 1920:

http://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1920.html

Internetové stránky odpůrců sionismu

NETUREI KARTA Dostupné z: <http://www.nkusa.org/index.cfm>

Rezoluce OSN:

<http://www.un.org/documents/sc/res/1948/scres48.htm> Rezoluce OSN:

<http://www.un.org/documents/sc/res/1948/scres48.htm>;

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/310&Lang=E.

7 Resumé

In my work I deal with the establishment of State of Israel and Czechoslovakia's role during this process. My bachelor thesis has two parts. In the first part I describe the establishment of State of Israel and explain Zionism in Europe and particularly in Czechoslovakia. In the second part I describe Czechoslovakia's help to Israel and explain why Czechoslovakia was friendly to Israel. Czechoslovak government supported Jews and helped them to create their state. Soldiers for Israel were trained in Czechoslovakia and consequently fought in the first Arab-Israeli war. Czechoslovakia was also selling weapons to Israel. Czechoslovakia ended all relations with Israel because of changes in Soviet policy towards Israel. After Stalin's death both sides tried to rebuild their relations. However, the "Seven-day" war definitely ended the relations.